

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta. Samalla kumottaisiin voimassa oleva Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevan eurooppalaisen asetuksen kansallisesta täytäntöönpanosta annettu laki. Lakia sovellettaisiin Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta rahoitettavan Suomen ohjelman 2021–2027 valmisteluun, hallintaan, arviointiin, seurantaan, yhteensovittamiseen ja toimeenpanoon. Esitys perustuu yhteisesti hallinnoitavia rahastoja koskevista yleisistä säännöksistä sekä Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta annettuihin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksiin.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan ..2021.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT.....	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta.....	3
1.2 Valmistelu	3
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö	5
3 Nykytila ja sen arviointi.....	8
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	10
4.1 Keskeiset ehdotukset	10
4.2 Pääasialliset vaikutukset	11
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot.....	12
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	12
5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot	12
6 Lausuntopalaute	13
7 Säännöskohtaiset perustelut	14
8 Lakia alemman asteinen sääntely.....	33
9 Voimaantulo	33
10 Toimeenpano ja seuranta	33
11 Suhde muihin esityksiin	34
11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	34
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys	34
LAKIEHDOTUS.....	38
Laki Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta.....	38

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Suomi on Euroopan unioniin (EU) liittymisestään lähtien toteuttanut toimintaohjelmia elinkeinokalatalouden kehittämiseksi rahoituskausina 1995–1999, 2000–2006, 2007–2013 ja 2014–2020. Vuodet 1995–2006 käsittäneillä rahoituskausilla elinkeinokalataloutta rahoitettiin kalatalouden ohjauksen rahoitusvälineestä (KOR), joka oli yksi EU:n rakennerahastoista. Tuolloin Itä- ja Pohjois-Suomeen sovellettiin korotettuja tukitasoja ja rahoitus toteutettiin osana laajoja aluepoliittisia tavoiteohjelmia. Muuta Suomea varten oli yksi elinkeinokalatalouden rakenneohjelma. Vuonna 2007 käyttöön otettu Euroopan kalatalousrahasto (EKTR) ei ollut rakennerahasto. Tämä merkitsi muun muassa, että koko Suomea varten oli hyväksytty yksi toimintaohjelma ja samoja tukitasoja ja edellytyksiä noudatettiin koko Manner-Suomen alueella. Viimeisimmän rahoituskauden (2014–2020) aikana rahaston toimiala laajentui kattamaan yhdenmetyt meripolitiikan toimenpiteiden rahoituksen sekä yhteisen kalastuspolitiikan edellyttämien kalastuksen valvontatoimien ja tiedonkeruuohjelmien rahoittamisen. Aikaisemmin nämä toimenpiteet rahoitettiin Euroopan komission toimesta.

Euroopan komissio antoi toukokuussa 2018 ehdotuksen monivuotisesta rahoituskehiksestä vuosiksi 2021–2027 sekä ehdotuksen yleisistä säännöksistä seitsemälle yhteistyössä hallinnoitavalle rahastolle. Myöhemmin ehdotukseen lisättiin vielä kahdeksas rahasto. Lisäksi Euroopan komissio antoi kesäkuussa 2018 ohjelmakautta 2021–2027 koskevan ehdotuksen Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston lainsäädännöksi. Ohjelmakaudella 2014–2020 käytössä olleen Euroopan meri- kalatalousrahaston kansalliseen hallintoon on sovellettu Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevan eurooppalaisen asetuksen kansallisesta täytäntöönpanosta annettua lakia (1093/2014).

Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston ohjelmakauden 2021–2027 kansallisen hallinnonin järjestämiseksi on tarpeen antaa laki Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta. Lain tarkoituksena on varmistaa elinkeinokalatalouden kehittämiseen, yhteisen kalastuspolitiikan ja yhdenmetyt meripolitiikan rahoitukseen suunnattujen tukien asianmukainen hallinto ja toimeenpano.

1.2 Valmistelu

EU-säädöksen valmistelu

Komissio antoi vuonna 2018 ehdotuksen Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 508/2014 kumoamisesta (U67/2018 vp). Ehdotetulla rahastolla korvattaisiin nykyinen Euroopan meri- ja kalatalousrahasto ja se muodostaisi EU:n meri- ja kalastuspolitiikan rahoitusvälineen rahoituskehyskaudella 2021–2027. Neuvosto käsitteli komission asetusehdotusta Itävallan, Romanian, Suomen, Kroatian ja Saksan puheenjohtajuuskausien aikana. Romania saavutti neuvoston osittaisen yleisnäkemyksen. Suomen puheenjohtajuuskaudella viimeisteltiin neuvoston yleisnäkemys ja aloitettiin EU:n toimielinten väliset trilogineuvottelut. Kroatian kaudella neuvottelut etenivät odotettua hitaammin koronaepidemian vuoksi. Saksan kaudella jatkettiin trilogineuvotteluja ja saavutettiin toimielinten välillä alustava poliittinen yhteisymmärrys asetusehdotuksesta. Portugalin puheenjohtajuuskauden lopussa 2021 on tavoitteena asetuksen lopullinen hyväksyntä.

HE 114/2021 vp

Linkki Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) 2021/1139 Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston perustamisesta ja asetuksen (EU) 2017/1004 muuttamisesta: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1139&from=FI>.

Linkki valtioneuvoston U-kirjelmään: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kirjelma/Sivut/U_67+2018.aspx.

Yleisasetuksen osalta tilanne on vastaava kuin mitä edellä on kuvattu Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoasetuksen valmistelusta. Komissio antoi vuonna 2018 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, koheesiorahastoa, oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yleisistä säännöksistä ja rahoitussäännöistä sekä turvapaikka- ja maahanmuutorahastoa, sisäisen turvallisuuden rahastoa ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälinettä koskevista rahoitussäännöistä. Asetusehdotusta koskevat toimielinten välisissä trilogineuvotteluissa saavutettiin alustava poliittinen yhteisymmärrys Saksan puheenjohtajuuskaudella. Asetusehdotus hyväksyttiin kesäkuussa 2021.

Linkki Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) 2021/1060, annettu 24 päivänä kesäkuuta 2021, Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, koheesiorahastoa, oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa ja Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä ja varainhoitosäännöistä sekä turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastoa, sisäisen turvallisuuden rahastoa ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälinettä koskevista varainhoitosäännöistä: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1060&qid=1625119510614>.

Linkki valtioneuvoston U-kirjelmään: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kasittelytiedot/Valtiopaivaasia/Sivut/U_78+2018.aspx.

Molempien asetusten käsittelyaikatauluun on vaikuttanut neuvottelut Euroopan unionin monivuotisista rahoituskehyksistä. Komissio antoi ehdotuksen monivuotisesta rahoituskehuksesta toukokuussa 2018 ja sen jälkeen muutetun ehdotuksen toukokuussa 2020. Eurooppa-neuvosto pääsi sopuun EU:n 2021–2027 budjetista kesällä 2020. Monivuotinen rahoituskehys hyväksyttiin joulukuussa 2020.

Hallituksen esityksen valmistelu

Esitys on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä. Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston Suomen ohjelmaa 2021–2027 on valmisteltu erillisessä työryhmässä, johon kuuluu yli 20 edustajaa muista ministeriöistä ja sidosryhmistä, kuten kalatalous- ja ympäristöalan järjestöistä. Työryhmässä on käsitelty myös kansallisen lakiesityksen luonnoksia. Lisäksi lakiluonnosta on käsitelty kaupallisen kalastuksen, vesiviljelyn ja kalan jalostuksen ja kaupan kehittämisyhmissä sekä kansallisen meripolitiikan rahoituksen ohjausryhmässä. Lakiesitystä on lisäksi käsitelty hallinnon sisäisissä palavereissa esityksessä mainittujen välittävien toimielinten kanssa.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa: <https://mmm.fi/hanke2?tunnus=MMM028:00/2019>

Suomen ohjelmaa 2021–2027 valmisteleavan työryhmän tiedot ovat osoitteessa: <https://mmm.fi/hanke2?tunnus=MMM019:00/2019>

HE 114/2021 vp

Meripolitiikan ohjausryhmän tiedot: <https://vnk.fi/hanke?tunnus=VNK101:00/2020>

Kaupallisen kalastuksen kehittämisryhmän tiedot: <https://mmm.fi/hanke?tunnus=MMM034:00/2017>

Vesiviljelyn kehittämisryhmän tiedot: <https://mmm.fi/hanke?tunnus=MMM035:00/2017>

Kalan jalostuksen kehittämisryhmän tiedot: <https://mmm.fi/hanke?tunnus=MMM033:00/2017>

Esityksen valmistelu perustuu komission antamiin asetusehdotuksiin. Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston toimeenpanoa koordinoidaan Euroopan komission toimesta vastaavalla tavalla kuin ohjelmakaudella 2014–2020. Rahaston toimintaa ja koordinaatiota tukevat komission johtamat rahaston hallintokomitea ja asiantuntijaryhmä, joissa kaikki jäsenmaat ovat edustettuina. Lisäksi jäsenmaat raportoivat säännöllisesti kansallisten ohjelmien toteutumisesta komissiolle sekä siirtävät säännöllisesti komission käyttöön tietoaineiston rahoitetuista hankkeista. Jäsenvaltioiden hallintoviranomaiset järjestävät myös tapaamisia, joissa välitetään hyviä käytäntöjä ja edistetään yhteisiä toimia rahaston ja kansallisten ohjelmien vaikuttavuuden lisäämiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriö on ehdotettavan lain valmistelun yhteydessä kuullut Ahvenanmaan maakuntaa ja tekee yhteistyötä Ahvenanmaan maakunnan kanssa yhteisen ohjelman laatimiseksi ja hallinnollisten järjestelyjen toteuttamiseksi.

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

Ohjelmakautta 2021–2027 koskeva lainsäädäntö perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) 2021/1060 Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, koheesiorahastoa, oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa ja Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoa koskevista yleisistä säännöksistä ja varainhoitosäännöistä sekä turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastoa, sisäisen turvallisuuden rahastoa ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälinettä koskevista varainhoitosäännöistä (yleisasetus), sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) 2021/1139 Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston perustamisesta ja asetuksen (EU) 2017/1004 muuttamisesta (erityisasetus).

Yleisasetuksessa säädetään kattavasti eri rahastojen yhdenmukaisesta hallinnoinnista ja toimeenpanosta. Yleisasetus sisältää säännöksiä muun muassa rahastojen kansallisten viranomaisten nimeämisestä, seurantakomiteasta, paikallisista toimintaryhmistä, ohjelman sisällöstä, hyväksymisestä, hallinnoinnista, valvonnasta sekä ohjelman hallintoihin käytettävästä tietojärjestelmästä ja jäsenmaan ja komission välisestä raportoinnista. Yleisasetuksessa määritellään käytettävät avustusmuodot sekä menojen tukikelpoisuussäännöt. Yleisasetuksessa määritellään myös rahastojen yleiset tavoitteet, ohjelmasuunnittelua koskevat periaatteet, rahastojen seuranta, arviointia, viestintää ja näkyvyyttä koskevat yleiset periaatteet sekä varainhoitoa, tilityksen toimittamista ja tarkastamista sekä rahoitusoikaisuja koskevat säännöt. Menojen tukikelpoisuus määriteltäisiin kansallisten sääntöjen mukaan, jollei yleis- tai erityisasetuksessa ole toisin säädetty. Jäsenvaltio voi käyttää harkintavaltaa muun muassa sovellettavaksi otettavien avustusmuotojen osalta.

Jäsenvaltioiden hallinto- ja valvontajärjestelmien tulee täyttää yleisasetuksessa asetetut vaatimukset ja edellytykset. Hallinto- ja valvontajärjestelmän eri toimielinten tehtävät ja vastuut esi-

tetään aiempaa selkeämmin yleisasetuksessa. Ohjelmakaudella 2014–2020 edellytyksenä olutta viranomaisten nimeämismenettelyn käynnistämistä ja siihen liittyvää tarkastusviranomaisen tarkastuskertomusta ei enää edellytetä, vaan EU-säännöksillä pyritään edistämään olemassa olevien hallinto- ja valvontajärjestelmien säilyttämistä, jotta ohjelmien toteutus käynnistyisi nopeasti. Hallintoviranomaisen ja välittävien toimielinten väliset järjestelyt olisi edelleen vahvistettava kirjallisesti. Välittävien toimielimien nimeämismenettelystä luovutaan, mutta jäsenvaltioiden on laadittava hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvaus siihen mennessä, kun ensimmäisen tilivuoden loppumaksupyynnön esitetään komissiolle ja viimeistään 30.6.2023 mennessä. Hallinto- ja valvontajärjestelmän suhteutettuja järjestelyjä on tarkoituksena lisätä. Suhteutettujen järjestelyjen ajatuksena on, että jäsenvaltioissa, joissa ohjelmien virhetaso on matala, voidaan keventää menojen varmentamista ja tarkastuksia koskevia menettelyjä.

Komissiolle siirretään valta antaa delegoituja säädöksiä 79 artiklan toimien tarkastusten, 94 artiklan unionin tason yksinkertaistettujen kustannusvaihtoehtojen ja 95 artiklan kustannuksiin perustumattoman rahoituksen säännösten täydentämiseksi sekä 113 artiklan mukaisesti liitteiden muuttamiseksi (pois lukien liitteet III, IV, XI, XIII, XIV, XVII ja XXVI). Yleisasetuksen 114 artiklassa säädetään siirretyn säädösvallan käyttämisestä.

Erityisasetus täydentää yleisasetusta ja siinä pääosin säädellään Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston varojen käytön kohdentamiseen, tavoitteisiin, hakemusten hyväksyttävyyteen, tukikelpoisuuteen ja varojen käyttöön liittyvistä erityisvaatimuksista. Erityisasetus täydentää yleisasetusta muun muassa ohjelman sisältövaatimusten osalta siten, että meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoa koskevan kansallisen ohjelman tulee sisältää yleisasetuksessa määriteltujen sisältövaatimusten lisäksi myös SWOT-analyysi, jossa on erityisesti otettava huomioon pienimuotoisen rannikkokalastuksen erityistarpeet.

Erityisasetuksen mukaan uusi Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahasto rakentuu neljälle toimintalinjalle, jotka ovat: 1) kestävä kalastuksen ja vesien elollisten luonnonvarojen ennallistamisen ja säilyttämisen edistäminen, 2) kestävien vesiviljelytoimien sekä kalastus- ja vesiviljelytuotteiden jalostuksen ja kaupan pitämisen edistäminen ja siten unionin elintarviketurvan edistäminen, 3) kestävä sinisen talouden mahdollistaminen rannikko-, saari- ja sisämaa-alueilla sekä kalastus- ja vesiviljely-yhteisöjen kehittämisen edistäminen sekä 4) kansainvälisen valtamerten hallinnoinnin vahvistaminen sekä turvallisten, turvattujen, puhtaiden ja kestävästi hoidettujen merten ja valtamerten mahdollistaminen. Jäsenmaiden käyttöön, ns. jaettuun hallintointiin ehdotetaan varattavaksi 5,311 miljardia euroa ja se kohdennetaan edellä mainittuihin neljään painopistealueeseen sekä tekniseen tukeen. Suomen osuus on liitteen V mukaan noin 71,755 miljoonaa euroa.

Erityisasetuksessa määritetään jokaiselle toimintalinjalle erityistavoitteet, joiden mukaisesti jäsenmaat voivat suunnata rahoitusta kansallisesti. Ohjelmakaudella 2014–2020 on määritelty tarkkarajaisesti rahoitettavat toimenpiteet ja niihin liittyvät yksityiskohtaiset ehdot. Uusi asetus on joustavampi ja mahdollistaa hieman enemmän kansallista liikkumavaraa tuettavien toimenpiteiden suunnittelussa. Jäsenvaltiot määrittelisivät itse ohjelmassa tarpeelliset toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi. Erityisasetuksessa on annettu sääntöjä hakemusten hyväksyttävyydestä sekä tukikelvottomista toimista.

Rahaston ensimmäisen toimintalinjan eli kestävä kalastuksen ja vesien elollisten luonnonvarojen ennallistamisen ja säilyttämisen edistämisen alueella voitaisiin rahoittaa laajasti yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteiden edistämiseen liittyviä toimia sekä vesiympäristön biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemin suojeluun ja ennallistamiseen liittyviä toimia. Sen sijaan kalastusaluksiin liittyvät toimenpiteet olisivat hyvin rajattuja. Rajatusti voitaisiin myöntää tukea

nuoren kalastajan ensialuksen oston, kalastusalusten moottorin vaihtoon, kalastuksen pysyvään lopettamiseen liittyviin toimiin eli ns. romutustukiin sekä poikkeuksellisista syistä kalastuksen rajoittamisesta aiheutuviin kompensatioihin. Nämä tukimuodot olisivat mahdollisia myös sisävesillä, pois lukien alusten romutustuki. Lisäksi kalastuksen painopisteestä voidaan rahoittaa viranomaistoimenpiteitä kalastuksen valvontaan ja kalataloustietojen keruuseen liittyen. Valvontaan ja tietojen keruuseen liittyvät tukimahdollisuudet säilyisivät ennallaan. Aikaisempaan verrattuna valvonnalle ja tiedonkeruulle ei asetettaisi korvamerkittyä rahoitusta, vaan jäsenmaan tulisi kohdentaa vähintään 15 prosenttia ohjelman EU-rahoituksesta näihin viranomaistoimenpiteisiin. Ensimmäinen painopiste sisältää säännökset myös Euroopan unionin syrjäisimmillä alueilla aiheutuvien lisäkustannusten korvaamisesta.

Ehdotuksen toinen toimintalinja koskee kestävän vesiviljelyn sekä kalan jalostuksen ja kaupan edistämistä. Tukimahdollisuudet säilyisivät nykyisellään. Jalostuksen osalta tukea voitaisiin myöntää muille kuin pk-yrityksille ainoastaan rahoitusvälineiden kautta.

Ehdotuksen kolmas toimintalinja on kestävän sinisen talouden mahdollistaminen rannikko-, saari ja sisämaa-alueilla sekä kalastus- ja vesiviljely-yhteisöjen kehittämisen edistäminen. Rahoitusta voitaisiin kohdentaa yhteislähtöisen paikallisen kehittämisen avulla. Yhteislähtöinen paikallinen kehittäminen on tarkemmin määritelty yleisasetuksessa. Erityisasetuksessa suunnataan paikallista kehittämistä sinisen talouden mahdollisuuksien hyödyntämiseen. Paikalliset kehittämisstrategiat voivat kuitenkin keskittyä kalastukseen tai vesiviljelyyn tai laajemmin paikallisyhteisöjen monipuolistamiseen.

Neljäs toimintalinja liittyy kestävästi hallinnoituihin merialueisiin. Tämän puitteissa olisi mahdollista rahoittaa meriosaamista, merialueiden valvontaa ja rannikkovartiostoyhteistyötä erityisasetuksessa tarkemmin määriteltyjen toimien osalta. Ohjelmakaudella 2014–2020 meripolitiikan rahoitusta ei määritelty tarkkarajaisesti. Lisäksi ohjelmakaudella 2014–2020 meripolitiikkaan oli korvamerkitty rahoitus, jota jäsenmaa ei voinut muuttaa. Ehdotuksen mukaan jäsenmaa voisi jatkossa vapaasti kohdentaa rahoitusta kalastus- ja meripolitiikan tavoitteiden edistämiseen liittyen, pois lukien kalastuksen valvonnan ja kalataloustietojen keruu, johon sovelletaan 15 prosentin vähimmäismäärää. Lisäksi ensimmäisen kalastusaluksen hankintaan, moottorin vaihtoon, kalastusaluksen bruttovetoisuuden lisäämiseen turvallisuuden, työolojen tai energia- tehokkuuden parantamiseksi, alusten romutustukeen ja kalastuksen tilapäisen keskeyttämiseen saa kohdentaa enintään 6 miljoonaa euroa tai 15 % jäsenmaan EU-rahoituksesta.

Komission suoraan hallinnoima rahamäärä olisi 797 miljoonaa euroa ja se kohdennettaisiin vastaavien neljän painopistealueen mukaisesti. Komission hallinnoimaa rahoitusta käytetään yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanoon mm. tieteellisen neuvon ja tiedon hyödyntämisen edistämiseen kalavarojen hallinnoinnissa ja päätöksen teossa, yhteisön kalastuksen valvonnan kehittämiseen, neuvoa-antavien toimikuntien työskentelyyn sekä kansainvälisten organisaatioiden vapaaehtoihin avustuksiin, jotka liittyvät yhteiseen kalastuspolitiikkaan. Komission suoraan hallinnoimaa rahoitusta kohdennetaan myös laaja-alaisesti meripolitiikan ja kestävä sinisen talouden kehittämiseen. Rahoitusta voi käyttää merialuesuunnittelun toteuttamiseen, meriallas-kohtaisten strategioiden ja yhteistyön edistämiseen, tutkimuksen ja innovaatioiden edistämiseen sinisen talouden alueella sekä merialueiden valvontaan ja turvallisuuteen liittyviin toimenpiteisiin ja merialueiden kansainväliseen hallintointiin. Nämä ovat vastaavia rahoituskohteita kuin nykyisellä rahoituskaudella.

Erityisasetus sisältää säännöksiä toimivallan siirrosta komissiolle käyttäen delegoituja säädöksiä (siirretyn säädösvallan käyttäminen) ja täytäntöönpanosäädöksiä (neuvoa-antava menettely ja tarkastelumenettely). Täytäntöönpanosäädökset käsiteltäisiin perustettavassa Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston komiteassa. Komissiolle annetaan erityisasetuksessa valta

delegoitujen säädösten antamiseen hakemusten hyväksyttävyyteen liittyvien aikamääreiden ja takaisinperintämenettelyjen tarkentamiseen, syrjäisten alueiden lisäkustannusten laskemisen määrittelemiseksi sekä liitteen I indikaattoreiden muuttamiseksi. Täytäntöönpanosäädöksiä komissio voisi antaa komission suoraan hallinnoiman rahoituksen vuosisuunnitelman antamiseksi, moottorin uusimiseen liittyvien energiatehokkaiden teknologioiden määrittelemiseksi, maksujen keskeyttämiseen johtavien vakavien yhteisen kalastuspolitiikan rikkomusten määrittämiseksi, maksujen keskeyttämisestä ja Unionin rahoitusosuuden peruuttamisesta ja komissiolle toimitettavan monitorointitiedon tarkentamisesta.

3 Nykytila ja sen arviointi

Unionin lainsäädäntö

Ohjelmakaudella 2014–2020 elinkeinokalatalouden ja meripolitiikan toimenpiteitä on rahoitettu Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta. Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskee Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 508/2014 Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta ja neuvoston asetusten (EY) N:o 2328/2003, (EY) N:o 861/2006, (EY) N:o 1198/2006 ja (EY) N:o 791/2007 sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1255/2011 kumoamisesta, jäljempänä EMKR-asetus. EMKR-asetus sisältää säännökset tuen myöntämisestä kalatalousalalle, rahoituskehyksistä, strategisesta lähestymistavasta sekä toimintaohjelmasta ja sen hallinnoinnista, seurannasta ja valvonnasta. Lisäksi rahaston hallinnointiin sovelletaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 1303/2013 Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä sekä Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yleisistä säännöksistä.

Ohjelmakauden 2014–2020 EMKR-asetuksessa säädetään kuudesta toimintalinjasta, joiden tavoitteiden mukaisiin hallinnointitoimiin rahoitusta on ollut mahdollista myöntää. Toimintalinjoja ovat seuraavat:

- 1) ympäristön kannalta kestävän, resurssitehokkaan, innovatiivisen, kilpailukykyisen ja tietämykseen perustuvan kalastuksen edistäminen;
- 2) ympäristön kannalta kestävän, resurssitehokkaan, innovatiivisen, kilpailukykyisen ja tietämykseen perustuvan vesiviljelyn edistäminen;
- 3) yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanon edistäminen;
- 4) työllisyyden ja alueellisen yhteenkuuluvuuden lisääminen;
- 5) markkinoille saattamisen ja jalostuksen edistäminen;
- 6) yhteisen meripolitiikan täytäntöönpanon edistäminen.

EMKR-asetuksessa on yksityiskohtaisesti säädetty rahoitettavista toimenpiteistä eikä se jätä jäsenmaille juurikaan kansallista liikkumavaraa.

Kansallinen täytäntöönpano

HE 114/2021 vp

Ohjelmakaudella 2014–2020 Euroopan meri- ja kalatalousrahaston kansalliseen hallintaan on sovellettu Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevan eurooppalaisen asetuksen kansallisesta täytäntöönpanosta (1093/2014) annettua lakia, jäljempänä EMKR-laki, sekä valtioneuvoston asetusta Euroopan meri- ja kalatalousrahaston toimintaohjelmasta myönnettävästä tuesta (1127/2015).

EMKR-laki tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015. Lain tavoitteena on ollut varmistaa Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta osarahoitettujen elinkeinokalatalouden ja meripolitiikan kehittämiseen suunnattujen tukien asianmukainen hallinto ja toimeenpano. EMKR-laissa on määräyksiä Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta osarahoitettavan toimintaohjelman laatimisesta, hallinnoinnista, toimeenpanosta, tuen myöntämisestä, maksamisesta, seurannasta ja tarkastuksista. Laissa nimetään maa- ja metsätalousministeriö toimintaohjelman hallintoviranomaiseksi, tarkastusviranomaiseksi ja todentamisviranomaiseksi. Laissa säädetään myös muun muassa paikallisista kalatalousryhmistä ja niiden valinnasta sekä seurantakomiteasta.

Valtioneuvoston asetuksella on annettu tarkempia säännöksiä välittävien toimielinten tehtävistä, hyväksyttävistä kustannuksista, yksinkertaistetuista kustannusmenettelyistä, kehittämissuunnitelmasta ja kalatalouden toimintaryhmien rahoituskiintiöstä rahoitettavista toimenpiteistä.

EMKR-asetuksen mukainen, komission päätöksellä hyväksytty, Suomen toimintaohjelma sisältää tukien suuntaamista koskevia linjauksia. Maa- ja metsätalousministeriö on antanut EMKR-lain 3 §:n nojalla ohjeita elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille toimintaohjelman yhtenäisen ja tehokkaan toimeenpanon varmistamiseksi.

Ahvenanmaa on osa Suomen toimintaohjelmaa. Ahvenanmaan alueella ohjelman hallinnointi ja toimeenpano kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) perusteella maakunnan toimivaltaan. Ohjelman julkinen rahoitusosuus on yhteensä noin 140,9 miljoonaa euroa, josta 74,4 miljoonaa euroa on Euroopan unionin sekä 60,5 miljoonaa euroa Manner-Suomen ja 6,0 miljoonaa euroa Ahvenanmaan maakunnan kansallista rahoitusosuutta. Toimintaohjelman toimeenpanosta ja hallinnoinnista on sovittu sopimusteitse maa- ja metsätalousministeriön ja Ahvenanmaan maakunnan välillä.

Lainvalmistelutyön aloitusvaiheessa kerättiin palautetta hallinnolta sekä Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston uutta ohjelmaa valmistelevalta työryhmältä. Ohjelmakauden 2014–2020 lainsäädäntöä pidettiin lähtökohtaisesti toimivana, eikä suuria muutostarpeita esitetty. EU-lainsäädäntö ei myöskään aseta merkittäviä muutostarpeita kansalliselle lainsäädännölle. Erityisasetuksen suurempi kansallinen liikkumavara merkitsee muutoksia kansallisen ohjelman kirjoittamiseen ja joiltain osin asettaa myös tarpeita tarkastella kansallisen lainsäädännön alaan kuuluvia asioita. Esimerkiksi rahoitettavien hankkeiden tukitasot ovat ohjelmakaudella 2014–2020 määritelty EU-asetuksessa annettuja reunaehtoja tiukemmiksi toimintaohjelmassa, mutta nyt ne tulisi sisällyttää kansalliseen lainsäädäntöön. Suuremman muutostarpeen kansalliselle lainsäädännölle asettaa kuitenkin käytäntöjen yhtenäistäminen muiden elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten myöntämien valtiontukien kanssa. Tämän vuoksi ohjelmakauden 2021–2027 lainsäädäntöä on pyritty yhtenäistämään mahdollisimman pitkälle valtionavustuslain kanssa.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksellä täydennettäisiin komission ehdotusta yleisasetuksesta sekä erityisasetuksesta. Asetukset ovat luonteeltaan suoraan sovellettavia, eivätkä ne edellytä erillisiä toimenpiteitä tullakseen kansallisesti voimaan, mutta niiden tehokas ja läpinäkyvä soveltaminen edellyttää kansallista lainsäädäntöä, jossa muun muassa määritellään toimivaltaiset viranomaiset.

Esityksessä määriteltäisiin Euroopan unionin asetusten edellyttämät kansalliset viranomaiset ja säädettäisiin menettelytavat Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston tukien myöntämiseen, maksamiseen ja takaisinperintään liittyen. Esitys perustuu ohjelmakaudella 2014–2020 sovelletun toimintamallin säilymiseen pääosin ennallaan kuitenkin siten, että sääntelyä uudistettaisiin Euroopan unionin ja kansallisten tavoitteiden mukaisesti. Esityksessä ehdotetaan, että maa- ja metsätalousministeriö toimisi Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston Suomen ohjelman hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta vastaavana hallinto- ja tarkastusviranomaisena sekä vastaisi kirjanpito toiminnosta. Kirjanpito toimintoon liittyvät tehtävät vastaavat ohjelmakauden 2014–2020 todentamisviranomaisen tehtäviä. Välittävinä toimieliminä jatkaisivat elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset) ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (kehittämis- ja hallintokeskus). ELY-keskusten ja kehittämis- ja hallintokeskuksen toimivaltaan tai keskinäiseen työnjakoon välittävinä toimieliminä ei esitetä muutoksia. Tietojärjestelmän osalta esitetään yhteisrekisterinpitäjyyttä, jota ei ole ohjelmakauden 2014–2020 lainsäädännössä vielä tunnistettu. Tietojärjestelmään liittyvät muutokset johtuvat tietosuojalainsäädännön uudistumisesta.

Lakiin ehdotetaan otettavaksi ohjelmakauden 2014–2020 toimeenpanolakiin nähden uusia kansallisia säännöksiä, jotka liittyvät yhteishankkeiden toteuttamiseen ja tietojärjestelmän yhteisrekisterin pitäjiin. Kansallista sääntelyä olisivat lisäksi tuen saajalle asetettavat edellytykset, joita on pyritty selkeyttämään. Esityksessä yhtenäistettäisiin kansallista lainsäädäntöä noudattamalla tukien hallinnoinnissa valtionavustuslain mukaisia menettelyjä siltä osin, kun Euroopan unionin lainsäädäntö sen mahdollistaa. Esimerkiksi tuen maksamisen keskeyttämisestä, takaisinperinnästä taikka tuen maksamisen lopettamisesta ei esitetä erillisiä säännöksiä, sillä näiltä osin noudatettaisiin valtionavustuslakia. Ainoastaan kyseiset toiminnot hoitava viranomainen on nimetty. Ohjelmakaudella 2014–2020 on laissa säädetty tietojärjestelmän sisällöstä sekä tietojen julkaisemisesta. Yleisasetuksessa, erityisasetuksessa sekä niiden perusteella annettussa alemman tason EU-lainsäädännössä määritellään yksityiskohtaisesti sähköisessä tietojenvaihtojärjestelmässä kerättävä ja säilytettävä tieto. EU-asetuksessa on myös määritelty, että tietyt tiedot tulee julkaista verkkosivuilla. Yleisasetuksen artiklojen 38 ja 39 mukaan seurantakomitean jäsentiedot ja seurantakomitean kanssa jaetut tiedot tulee julkaista verkkosivustolla. Yleisasetusehdotuksen 49 artiklan mukaan tuen saajista julkaistaan mm. nimitiedot, tuettavan toimen nimi, ajankohta, rahoitettavan toimen tarkoitus ja tulokset, toteuttamispaikka, kokonaiskustannukset sekä tiedot unionin rahoitusosuudesta. Luonnollisten henkilöiden nimitiedot ja kalastuslaivastorekisterin tunnistenumerotiedot on kuitenkin poistettava kahden vuoden kuluttua niiden julkaisemisesta. Yleisasetuksen 82 artiklan mukaan hallintoviranomaisen on varmistettava, että tuettuun toimeen liittyviä tietoja säilytetään viiden vuoden ajan sen vuoden joulukuun 31 päivästä, jona hallintoviranomainen suorittaa viimeisen maksun tuen saajalle. Takaisinperintöjä voidaan kuitenkin tehdä vielä kymmenen vuoden kuluttua viimeisen maksatuksen jälkeen. Tämän vuoksi tietoja tulee säilyttää pidempään kuin edellä mainitun viiden vuoden ajan. Hyrrä-verkkoasiointipalvelussa syntyvät asiakirjat arkistoituvat Ruokaviraston sähköiseen arkistoon. Asiakirjatiedon käsittely tapahtuu Hyrrässä, jossa arkiston asiat, toimenpiteet ja sähköiset asiakirjat muodostuvat automaattisesti asian käsittelyn edetessä. Arkistolaitos on antanut päätöksen (AL/18189/07.01.01.03.02/2014) arkistolain (831/1994) 8 §:n nojalla Hyrrä-tietojärjestelmään

ja sähköiseen arkistoon sisältyvistä pysyvästi säilytettävistä asiakirjoista. Tietojen säilyttämisestä ei täten ole tarpeen säätää erikseen. Yhteisrekisterinpitäjistä säätäminen nähdään tarpeelliseksi tilanteen selkeyttämiseksi uudistuneen tietosuojalainsäädännön näkökulmasta. Esitystä valmisteltaessa on harkittu myös vaihtoehtoa, jossa rekisterinpitäjänä toimisi ainoastaan maa- ja metsätalousministeriö ja muut ohjelman toimeenpanoon osallistuvat viranomaiset toimisivat vain henkilötietojen käsittelijöinä. Yhteisrekisterinpitäjyys nähtiin kuitenkin parhaana vaihtoehtona.

Esityksessä tuotaisiin esille, milloin EU-lainsäädäntö tai kansalliset tarpeet edellyttävät poikkeamista valtionavustuslaista. Lisäksi joitakin pieniä muutoksia tehdään ohjelmakauteen 2014–2020 verrattuna: esimerkiksi kansallisesti säädetty tuen vähimmäismäärän raja poistetaan ja tukea voitaisiin jatkossa myöntää myös ryhmään II kuuluville kaupallisille kalastajille. Muutoksella pyritään erityisesti laajentamaan aloittavien kalastajien tukimahdollisuuksia.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Vaikutukset valtiontalouteen ja hallintoon

Esityksellä ei ole suoria vaikutuksia valtion talousarvioon. Esityksen mukaisella lailla säädettäisiin Euroopan meri-, kalatalous ja vesiviljelyrahaston Suomen ohjelmasta maksettavien tukien myöntämisestä ja hallinnoinnista. Euroopan unionin ja Suomen valtion varoista koostuvan ohjelman EU-rahoitus ohjelmakaudella 2021–2027 päätetään rahastoa koskevassa EU-asetuksessa. Asetuksen mukaan Suomen rahoitusosuus olisi 71,755 miljoonaa euroa. Valtion vuoden 2021 talousarvioesityksessä on momentille 30.40.62 (Elinkeinokalatalouden edistäminen) budjetoitu yhteensä 9,205 miljoonaa euroa kansallisena ja 11,108 miljoonaa euroa EU-osuutena.

Esityksen ei arvioida muuttavan nykyistä Euroopan meri- ja kalatalousrahaston tukien hallinnoinnissa noudatettua järjestelmää merkittävästi. Kalataloushallinnon viranomaistehtäviä hoitavien työmäärän Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston tukien hallinnoinnissa arvioidaan pysyvän likimäärin nykyisellä tasolla.

Vaikutukset yritysten toimintaan

Esityksellä on välillisesti vaikutuksia elinkeinokalatalouden piirissä toimivien yritysten toimintaympäristöön, yrittäjyyden edellytyksiin sekä yritysten toimintaan. Esitykseen sisältyvillä tuilla edistettäisiin yritysten aineellisia ja aineettomia investointeja sekä parannettaisiin kalatalousalan kilpailukykyä ja toimintaedellytyksiä. Esityksen mukaiset tuet kohdistuvat pääasiassa mikroyrityksiin sekä pieniin ja keskisuihin yrityksiin. Meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta tukea myönnetään koko Manner-Suomen alueelle yhtenäisillä tukitasoilla. Tuen hakemiseen ja myöntämiseen liittyvät prosessit säilyisivät lähes ennallaan ohjelmakauteen 2014–2020 verrattuna ja esityksellä on siksikin vähäisiä vaikutuksia yritysten toimintaan. Sähköiseen hakumenettelyyn siirtyminen voi aiheuttaa joillekin toimijoille haasteita, mutta samalla sähköisen järjestelmän käytettävyyttä ja saavutettavuutta parannetaan, jolloin hakumenettely tulee yksinkertaistumaan.

Ympäristövaikutukset

Ehdotuksella ei arvioida olevan suoria ympäristövaikutuksia, sillä se koskee kalatalousrahaston rahoituksen hallinnointia ja tuen hakemiseen ja myöntämiseen liittyviä menettelyitä. Esityksellä arvioidaan kuitenkin olevan välillisiä ympäristövaikutuksia. Elinkeinokalatalouden tukien tar-

kemmat arviointiperusteet ja painotukset määriteltäisiin ohjelmassa ja hankkeiden valintaperusteissa, joiden tavoitteena tullee olemaan tuetun elinkeinotoiminnan myönteisten ympäristövaikutusten edistäminen ja kielteisten ympäristövaikutusten minimoiminen. Ohjelma tulee mahdollistamaan tukien myöntämisen moniin ympäristön kannalta myönteisiin toimenpiteisiin. Kalastuksessa voidaan tukea esimerkiksi kalastajien osallistumista ympäristötoimiin sekä erilaisia tärkeitä kalataloudellisia kunnostuksia. Tukien suuntaamisella voidaan etsiä ratkaisuja myös hylkeiden kaupalliselle kalastukselle aiheuttamiin ongelmiin ja näin edistää elinkeinotoiminnan ja ympäristönsuojelun yhteensovittamista. Vesiviljelyssä puolestaan voidaan tukea kehitystyötä toimialan ympäristövaikutusten edelleen pienentämiseksi sekä investointeja esimerkiksi kierto-vesiviljelyyn ja avomerikasvatukseen. Meripolitiikassa voidaan tukea muun muassa merialueen valvontaan ja meriympäristön tilaan liittyvän tiedon käsittelyyn ja käyttöön meriosaamisen parantamiseksi. Ohjelman rahoittamassa kalatalouden tiedonkeruuohjelmassa kerätään tietoa kalatalouteen liittyvistä biologisista ja taloudellisista kysymyksistä ja kalastuksen valvonnan rahoituksella varmistetaan sääntöjen noudattaminen ja sitä kautta kalastuksen kestävyys. Ohjelmasta laaditaan viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointi (SOVA-arviointi).

Sukupuolivaikutukset

Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston tukijärjestelmä on syrjimätön tuen saajan sukupuoleen nähden ja elinkeinokalatalouden piirissä toimivat miehet ja naiset ovat yhtä lailla oikeutettuja tukeen. Lakiesityksellä ei arvioida olevan vaikutusta miesten ja naisten välisen tasa-arvon toteutumiseen.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Lain säätäminen on keskeistä rahaston toimeenpanemiseksi. EU-asetukset jättävät kansallista liikkumavaraa tuettavien toimenpiteiden, tuen saajien ja viranomaisten välisen työnjaon ja viranomaisten menettelyjen sekä rahoitusinstrumenttien käytön määrittelemiseksi. Viranomaisten tehtävistä ja tuensaajia koskevista edellytyksistä on säädettävä lailla. EU-asetukset määrittelevät Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston ohjelman rakenteen. Hallituksen esitystä valmisteltaessa on pyritty kiinnittämään huomiota siihen, että vältettäisiin päällekkäinen sääntely EU-asetuksissa, kansallisen ohjelmassa ja laissa. Lisäksi, kun huomioidaan, mitä asioita tulisi säätää lain tasoisesti, ei käytännössä jää muita toteuttamisvaihtoehtoja kuin uuden meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastolain säätäminen. Euroopan meri- ja kalatalousrahaston hallintorakenne on ollut vakiintunut jo useamman ohjelmakauden ajan ja siihen esitetään nytkin vain vähäisiä muutoksia.

Lain säätämättä jättäminen merkitsisi sitä, että EU-asetuksissa asetettuja velvoitteita rahaston toimeenpanosta ei voitaisi toteuttaa. Nykyisen Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevan kansallisen lain muuttaminen ei ole käytännössä vaihtoehto, sillä ohjelmakaudet menevät osittain päällekkäin ja edellisen ohjelmakauden hankkeita on käynnissä uuden kauden alkaessa. Lain muuttaminen siten, että päällekkäisyys pystyttäisiin huomioimaan, olisi mutkikasta.

5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot

Kaikissa jäsenvaltioissa on kansallista sääntelyä Euroopan meri- ja kalatalousrahastoon liittyen täydentämässä EU-asetuksia. Eroja rahastojen ohjelmien hallinnoinnissa ja toimeenpanossa on

kuitenkin etenkin siinä, mitkä viranomaiset toimivat rahastosta vastaavina viranomaisina sekä miten ja millä tasolla rahastojen hallinnoinnista ja toimeenpanosta säädetään kansallisesti.

Virossa on ohjelmakaudella 2014–2020 ollut lainsäädännöltä pääpiirteiltään hyvin samankaltainen toteutus kuin Suomessa. Toimintaohjelman ja muiden strategia-asiakirjojen (kuten vesiviljelystrategia) lisäksi Virossa on yksi toimintaa ohjaava erityislaki, jonka lisäksi on annettu monia ministeriötasoisia säädöksiä. Näiden lisäksi Virossa on monia yleislakeja, jotka ohjaavat hallinnon toimintaa. Kaikki meri- ja kalatalousrahaston toimintaa ohjaavat säädökset löytyvät maatalousministeriön sivuilta: <https://www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/euroopa-merendus-ja-kalandusfond-emkf-2014-2020>.

Ruotsissa meri- ja kalatalousrahaston tukia säädellään niin ikään toimintaohjelman lisäksi kansallisten lakien ja Maatalousviraston (Jordbruksverket) antamien säädösten avulla. Säädöksiä pääsee tarkastelemaan tukikohtaisesti Maatalousviraston verkkosivujen kautta: <https://jordbruksverket.se/stod/fiske-och-vattenbruk>.

Tanskassa on myös oma kansallinen meri- ja kalatalousrahastoa koskeva laki (Bekendtgørelse af lov om Hav- og Fiskerifonden) sekä kalastus-, luonto- ja ympäristötukia koskeva toimeenpanomääräys (Bekendtgørelse om tilskud til fiskeri, natur og miljø), jotka löytyvät <https://www.retsinformation.dk/>-sivulta.

6 Lausuntopalautte

Hallituksen esityksestä Euroopan meri- ja kalatalousrahastolaiksi pyydettiin lausuntoja 3.7. – 17.8.2020. Lausuntoja tuli määräaikaan mennessä 17 kpl. Lausuntonsa määräaikaan mennessä lähettivät: puolustusministeriö (lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö), KEHA-keskus, Kymenlaakson Liitto, liikenne- ja viestintäministeriö, Österbottens förbund - Pohjanmaan liitto, Varsinais-Suomen liitto, Varsinais-Suomen ELY-keskus, Kalatalouden Keskusliitto, Keski-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Leader Sepra (ESKO-kalatalousryhmä), Satakuntaliitto, Leader Ravakka (Selkämeren ja Pyhäjärven kalatalouden toimintaryhmä), Suomen luonnonsuojeluliitto, oikeusministeriö (demokratia- ja julkisoikeusosasto), sisäministeriö ja ympäristöministeriö. Määräajan päätyttyä lausunto saatiin vielä Suomen Ammattikalastajaliitolta sekä valtiovarainministeriöltä.

Lausuntopalvelussa pyydettiin lausuntoja lakiehdotuksesta luvuittain sekä yleisesti hallituksen esityksestä avointen tekstikenttien kautta. Yleisesti ottaen hallituksen esitystä pidettiin hyvin ja kattavasti valmisteltuna. Pykälissä ja perusteluissa nähtiin kuitenkin vielä jonkin verran huomiota otettavia asioita. Erityisesti seuraavat neljä kokonaisuutta nostettiin esille useammassa lausunnossa: seurantakomitean ja kalatalouden paikallisten toimintaryhmien julkisten hallintotehtävien määrittely, maksatuksen keskeyttämisestä ja takaisinperinnöistä vastaava viranomainen, kalastajille asetetut tuen myöntämisen edellytykset sekä tietojärjestelmäpykälät. Näiden asioiden lisäksi hallituksen esityksen perustelut vaativat täsmennystä etenkin oikeusministeriön esille tuoman kansallisen liikkumavaran selostamisen sekä yksinomaan sähköiseen hakumenetelyyn siirtymisen osalta.

Seurantakomitean ja kalatalouden paikallisten toimintaryhmien kaikki tehtävät oli määriteltävä julkisiksi hallintotehtäviksi lakiehdotuksessa. Julkisten hallintotehtävien määrittely ei ole täysin yksiselitteinen asia ja palautteen perusteella kyseisiä toimijoita koskevien pykäliden muotoilua täsmennettiin.

Maksatuksen keskeyttäminen sekä takaisinperinnät oli lakiehdotuksessa siirretty KEHA-keskukselta tuen myöntävälle viranomaiselle ELY-keskukselle. KEHA-keskuksen antaman lausunnon sekä lausuntokierroksen jälkeen kyseisten viranomaisten kanssa käydyn keskustelun pohjalta päätettiin jatkaa ohjelmakauden 2014–2020 menettelyllä, jossa KEHA-keskus toimii takaisinperinnöistä ja maksujen keskeyttämisestä vastaavana viranomaisena. Tämän osalta tehtiin muutos lakiehdotukseen.

Kalastajille myönnettävä investointituki oli lakiehdotuksessa rajattu vain ryhmän I kalastajille. Useampi lausunnonantaja esitti kuitenkin huolen ryhmän I kalastajan määritelmään kuuluvan ALV-velvollisuuden alarajan mahdollisesta nostamisesta tällä hallituskaudella ja sen vaikutuksesta tuen saajiin. Jotta mahdollinen ALV-velvollisuuden alarajan nousu pystyttäisiin huomioimaan laissa, ehdotusta muutettiin siten, että myös ryhmän II kalastajat voivat saada tukea. Tällä haluttiin mahdollistaa myös se, että aloittavia kalastajia pystyttäisiin tukemaan paremmin. Tuen myöntämisessä tulee kuitenkin ottaa huomioon myös muut tuen saajalle asetetut edellytykset, kuten riittävät taloudelliset edellytykset toteuttaa hanke sekä vastata tuetun toiminnan jatkuvuudesta hankkeen päättymisen jälkeen. Nämä edellytykset kohdentavat kalastajille suunnatut investointituet kaupalliseen ja taloudellisesti kannattavaan toimintaan.

Tietojärjestelmän osalta pidettiin hyvänä Hyrrä-järjestelmän säilymistä ja edelleen kehittämistä. Lausunnoissa ymmärrettiin tarve siirtyä kokonaan sähköiseen hakumenettelyyn ja monet näkivät siinä etuja. Lausunnoissa kiinnitettiin kuitenkin huomiota neuvonnan ja ohjauksen tarpeeseen. Tietojärjestelmäpykälien osalta selkeytettiin yhteisrekisterinpitäjyyttä koskevia säännöksiä. Lisäksi lakiehdotuksesta poistettiin kokonaan tietojen julkaisemista koskeva pykälä, sillä sen katsottiin olevan EU-lainsäädännön toistoa. Muilta osin lausunnot on otettu huomioon tekemällä joitakin teknisiä korjauksia lakiehdotukseen sekä täsmentämällä pykäläkohtaisia perusteita.

7 Säännöskohtaiset perustelut

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Soveltamisala. Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalasta. Ehdotettua lakia sovellettaisiin Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston kansallisen ohjelman 2021–2027 laatimiseen ja soveltamiseen siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädännöstä ei muuta johdu. Lakia sovellettaisiin myös kaikkien sellaisten ohjelman toimeenpanon suunnittelu-, ylläpito-, ohjaus- ja raportointitehtävien sekä ohjelman arviointi-, seuranta-, valvonta- ja toimeenpanotehtävien hoitamiseen, joita ohjelman toteuttaminen tehokkaasti ja säädösten mukaisesti edellyttää. Lakia sovellettaisiin ohjelman täytäntöönpanoon tukia haettaessa, myönnettäessä, maksettaessa, tarkastettaessa ja takaisin perittäessä. Tuen myöntämisen ehtona olisi, että valtion talousarviossa osoitettua määrärahaa olisi riittävästi käytettävissä.

Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoasetuksen 8 artiklan 1 kohdan mukaisesti kunkin jäsenvaltion on laadittava yksi ohjelma Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta osarahoitettavien unionin toimintalinjojen täytäntöönpanemiseksi. Sen tähden ohjelman maantieteellinen soveltamisala kattaisi koko Suomen eli myös Ahvenanmaan maakunnan. Ohjelman sisältö olisi sovittava yhteen Manner-Suomen ja Ahvenanmaan kesken. Ahvenanmaan maakunta olisi edustettuna myös ohjelman seurantakomiteassa. Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 16 kohdan mukaan kalastusta ja kalastuselinkeinojen ohjaamista koskevissa asioissa maakunnalla on lainsäädäntövalta kuten myös muissa Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta tukikelpoisissa toimenpiteissä, jotka liittyvät esimerkiksi ympäristönsuo-

jeluun, veneliikenteeseen tai elinkeinotoiminnan ja työllisyyden edistämiseen. Yhdennetyt meripolitiikan alaan kuuluu rahastosta tukikelpoisia toimenpiteitä, jotka koskevat esimerkiksi puolustus- ja Rajavartiolaitosta ja joissa itsehallintolain 27 §:n mukaan lainsäädäntövalta on valtakunnalla. Ahvenanmaan maakuntaa koskevasta hallinnoinnista ja toimeenpanosta vastaisi Ahvenanmaan maakunta itsehallintolain mukaisesti eikä tätä lakia sovellettaisi Ahvenanmaan maakunnassa. Itsehallintolain 59 b §:n 3 momentin mukaan, jos jäsenvaltio voi unionin oikeudesta johtuen nimetä vain yhden hallintoviranomaisen sellaisessa tilanteessa, jossa sekä maakunnalla että valtakunnalla olisi toimivaltaa, viranomaisen nimeäminen kuuluu valtakunnalle. Tämän viranomaisen päätös, joka muutoin kuuluisi maakunnan toimivaltaan, tulee tehdä maakunnan hallituksen esittämän kannan mukaisesti. Itsehallintolain 32 §:n mukaan maakunnan hallituksen suostumuksella voidaan asetuksella siirtää hallintovaltaa valtakunnan ja maakunnan välillä. Tällainen sopimusasetus on ollut käytäntönä maaseuturahastossa sekä sisäasioiden EU-rahastoissa. Ohjelmakaudelle 2021–2027 ehdotetaan sopimusasetuksen laatimista myös Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastossa. Valmistelut Ahvenanmaan maakunnan kanssa ovat tätä hallituksen esitystä tehdessä kesken.

Pykälän 2 momentissa selvennetään lain suhdetta Euroopan unionin lainsäädäntöön luettelomalla Euroopan parlamentin ja neuvoston kansallisesti suoraan sovellettavat asetukset, joita tällä lailla täsmennettäisiin ja täydennettäisiin niiden asioiden osalta, jotka asetuksissa jäävät kansallisen sääntelyn varaan ja kansalliseen liikkumavaraan. Nämä olisivat Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/1060 Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, koheesiorahastoa, oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa ja Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoa koskevista yleisistä säännöksistä ja varainhoitosäännöistä sekä turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastoa, sisäisen turvallisuuden rahastoa ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälinettä koskevista varainhoitosäännöistä (yleisasetus) sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/1139 Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston perustamisesta ja asetuksen (EU) 2017/1004 muuttamisesta (erityisasetus).

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtionavustuslakia koskeva viittaussäännös. Silloin kun yleisasetuksessa, erityisasetuksessa tai ehdotettavassa laissa olisi jostakin seikasta erityissäännös, tulisi sitä soveltaa valtionavustuslain säännösten sijasta. Erityissäännökset johtuvat pääosin Euroopan unionin sääntelystä. Koska pykälässä viitattaisiin valtionavustuslakiin, poistettaisiin ohjelmakaudella 2014–2020 laissa olleet pykälät liittyen tiedonanto- ja avustusvelvollisuuteen, tuen palauttamiseen ja takaisinperintään, tarkastuksen suorittamiseen sekä muutoksenhakuun. Näin selkeytettäisiin säädettävää lakia ja yhdenmukaistettaisiin käytäntöjä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten myöntämien muiden avustusten suhteen. Muutoksenhausta ei enää säädettäisi erikseen, sillä sitä koskevat säännöt tulisivat valtionavustuslaista ja hallintolaista. Muutoksenhaku muuttuisi tällöin ohjelmakauteen 2014–2020 nähden siten, että valtionapuviranomaisena toimivien elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskusten, jäljempänä kehittämis- ja hallintokeskus, tekemiin päätöksiin voisi hakea oikaisua. Maa- ja metsätalousministeriön päätöksistä valitettaisiin hallinto-oikeuteen oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain mukaisesti (808/2019).

2 luku Viranomaiset ja muut toimielimet

2 §. *Maa- ja metsätalousministeriön tehtävät.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset maa- ja metsätalousministeriön tehtävistä Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston kansallisen ohjelman toimeenpanossa. Muutoksena voimassa olevaan lainsäädäntöön kaikki maa- ja

metsätalousministeriön vastuut olisi koottu yhteen pykälään (pois lukien tarkemmat tietojärjestelmään liittyvät vastuut), eikä esimerkiksi tarkastusviranomaisesta säädetäisi erillisessä pykälässä. Maa- ja metsätalousministeriön vastuut säilyisivät pääosin samoina kuin ohjelmakaudella 2014–2020.

Pykälän 1 momentin mukaan ministeriö vastaisi yleisasetuksen 71 artiklassa tarkoitettuna ohjelman hallintoviranomaisena sekä riippumattomana tarkastusviranomaisena toimimisesta. Hallintoviranomaisen tehtäviä hoitaisi maa- ja metsätalousministeriön luonnonvaraosasto, kuten ohjelmakaudella 2014–2020. Tarkastusviranomaisena toimisi maa- ja metsätalousministeriön sisäisen tarkastuksen yksikkö vastaavalla tavalla kuin ohjelmakaudella 2014–2020. Momentin 1 kohdan mukaan maa- ja metsätalousministeriö vastaisi ohjelman ja sen muutosten valmistelusta sekä sen toimeenpanon suunnittelusta. Yleisasetuksen 21 artiklan ja erityisasetuksen 8 artiklan mukaan jäsenvaltion on laadittava ohjelma, jolla rahasto pannaan täytäntöön. Ohjelman sisältö on määritelty yleisasetuksessa. Momentin 2 kohdan mukaan ministeriö vastaisi ohjelman merkitykseltään vähäistä muutosta koskevan ehdotuksen antamisesta Euroopan komission hyväksyttäväksi. Säännös olisi poikkeus valtioneuvoston ohjesäännön 3 §:n 10 kohtaan, jonka mukaan esitykset Suomea koskeviksi Euroopan unionin alue- ja rakennepoliittisiksi ohjelmiksi hyväksyy valtioneuvoston yleisistunto. Merkitykseltään vähäisiä muutoksia olisivat esimerkiksi teknisuontoiset muutokset sekä sellaiset muutokset, jotka eivät merkitse ohjelman periaatteellisten linjausten muuttamista. Esimerkiksi ohjelman seurannassa käytettävien indikaattoreiden muuttamista voitaisiin pitää vähäisenä muutoksena. Momentin 3 kohdan mukaan ministeriö vastaisi ohjelman varojen käytön suunnittelusta ja varojen jaon valmistelusta tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavien tahojen käyttöön. Tällä tarkoitetaan erityisesti vastuuta ohjelman julkisten varojen budjetoinnista ja valmistelusta, joka liittyy valtioneuvoston päätökseen, jolla ohjelman unionin ja valtion rahoitusosuus jaetaan välittävien toimielinten käytettäväksi. Lisäksi ministeriö vastaisi muun muassa varojen kohdentamisesta kalatalouden paikallisille toimintaryhmille sekä eri toimenpiteille ohjelman rahoitussuunnitelman puitteissa. Momentin 4 kohdan mukaan ministeriö vastaisi ohjelman Ahvenanmaan maakuntaa koskevan Euroopan unionin rahoitusosuuden ohjaamisesta maakunnan hallitukselle. Momentin 5 kohdan mukaan ministeriö vastaisi yleisasetuksen 72 artiklassa säädettyjen hallintoviranomaistehtävien hoitamisesta. Hallintoviranomaisen tehtävät ovat pääosin samat kuin ohjelmakaudella 2014–2020. Hallintoviranomainen vastaa ohjelman hallinnoinnista, jotta ohjelman tavoitteet voidaan saavuttaa. Hallintoviranomainen vastaa muun muassa hankkeiden valintaperusteiden ja -menettelyiden asettamisesta yleisasetuksen 73 artiklan mukaisesti. Lisäksi hallintoviranomainen vastaa ohjelmien hallinnointiin liittyvistä tehtävistä yleisasetuksen 74 artiklan mukaisesti, seurantakomitean työn tukemisesta yleisasetuksen 75 artiklan mukaisesti sekä välittävien toimielinten valvonnasta. Hallintoviranomainen vastaa myös siitä, että sähköiseen tiedonvaihtojärjestelmään kirjataan ja tallennetaan kustakin hankkeesta tiedot, joita tarvitaan seurantaan, arviointia, varainhoitoa, varmuuksia ja tarkastuksia varten, ja tietojen turvallisuuden, eheyden ja luottamuksellisuuden varmistamisesta sekä tietojen käyttäjien todentamisesta. Hallinnon tarkastusten, eli menojen varmentamisen, on perustuttava riskeihin ja oltava oikeassa suhteessa ennakoilta todettuihin riskeihin. Hallintoviranomaisella on myös vastuu rahastojen täytäntöönpanon ja ohjelmia koskevan viestinnän avoimuudesta, josta on säädetty tarkemmin yleisasetuksen 49 artiklassa. Momentin 6 kohdan mukaan ministeriö vastaisi yleisasetuksen 76 artiklassa säädetyn kirjanpito toiminnon tehtävien hoitamisesta. Yleisasetuksen 72 artiklan 2 kohdan mukaan hallintoviranomainen voi vastata kirjanpito toiminnosta tai se voidaan antaa tehtäväksi jollekin muulle elimelle. Jos tehtävä annetaan toiselle elimelle, on tämä nimettävä vastaavaksi viranomaiseksi. Kirjanpito toiminto olisi sijoitettuna maa- ja metsätalousministeriön hallinto- ja kehittämistoimialalle, ohjaus- ja talousyksikköön, kuten ohjelmakauden 2014–2020 todentamisviranomais toiminto. Kirjanpito toiminnon tehtävät vastaisivat pääosin aiemman todentamisviranomaisen tehtäviä. Keskeisimpänä erona on, että kirjanpito toiminnolla ei olisi yleisasetuksen 76 artiklan mukaan

oikeutta tehdä tarkastuksia tuen saajien tasolla, mihin todentamisviranomaisella on ollut aikaisemmin oikeus. Hallinto- ja valvontajärjestelmää on tältä osin yksinkertaistettu ja poistettu mahdolliset päällekkäiset toiminnot, jotta voitaisiin vähentää riskiä siitä, että tuen saajiin kohdistetaan eri tasoilla päällekkäisiä tarkastuksia. Kirjanpito toiminnon keskeisiin tehtäviin kuuluu muun muassa maksupyyntöjen laatiminen ja toimittaminen Euroopan komissiolle yleisasetuksen 91 ja 92 artiklojen mukaisesti sekä tilityksen laatiminen 98 artiklan mukaisesti ja kaikkia tilityksen osatekijöitä koskevien tietojen säilyttäminen sähköisessä järjestelmässä. Hallintoviranomaisen ja kirjanpito toiminnon tehtävät on eriytettävä toisistaan ministeriön sisällä yleisasetuksen 71 artiklan 4 kohdan mukaisesti ja moitteettoman varainhoidon periaatetta noudattaen. Momentin 7 kohdan mukaan ministeriö vastaisi yleisasetuksen 77 artiklassa säädettyjen tarkastusviranomaistehtävien hoitamisesta. Olennaisimpana muutoksena tarkastusviranomaisen tehtävissä ohjelmakauteen 2014–2020 verrattuna on, että ohjelmien viranomaisten nimeämismenettelyyn liittyvää tarkastuskertomusta ja -lausuntoa ei enää vaadita. Tarkastusviranomaisen keskeisenä tehtävänä on suorittaa järjestelmätarkastuksia, hanketarkastuksia ja tilintarkastuksia, jotta se voi antaa Euroopan komissiolle riippumattoman varmuuden hallinto- ja valvontajärjestelmän tehokkaasta toiminnasta ja komissiolle toimitettuun tilitykseen sisältyvien menojen laillisuudesta ja sääntöjen mukaisuudesta. Tarkastustyö on toteutettava kansainvälisesti hyväksytyjen tilintarkastusstandardien mukaisesti. Tarkastusviranomaisen olisi myös toimitettava komissiolle vuotuinen tarkastuslausunto ja -kertomus vastaavasti kuin ohjelmakaudella 2014–2020. Tarkastusviranomaisen on lisäksi laadittava riskinarviointiin perustuva tarkastusstrategia, jossa otetaan huomioon ohjelman hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvaus ja joka kattaa järjestelmätarkastukset sekä hanketarkastukset. Tarkastusviranomaisen olisi otettava huomioon yleisasetuksen 80 artiklan mukainen yhden tarkastuksen periaate, jolla vältettäisiin rahoitetun hankkeen eri tarkastusviranomaisten tekemät päällekkäiset tarkastukset. Lisäksi yleisasetuksen 83 ja 84 artiklan mukaiset laajennetut suhteutetut järjestelyt antaisivat tarkastusviranomaiselle mahdollisuuden vähentää tarkastusten lukumääriä. Keskeisenä edellytyksenä kevenettyjen tarkastusmenettelyjen soveltamiselle on, että komissio on vahvistanut kahden edeltävän vuoden osalta julkaisemissaan vuotuisissa toimintakertomuksissa, että ohjelman hallinto- ja valvontajärjestelmä toimii tehokkaasti ja että kokonaisvirhetaso on kunkin vuoden osalta alle 2 prosenttia.

Pykälän 2 momentin mukaan ministeriö ohjaisi ja valvoisi ohjelman yhdenmukaisen ja tehokkaan toimeenpanon varmistamiseksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia, kehittämis- ja hallintokeskusta sekä kalatalouden paikallisia toimintaryhmiä niiden hoitaessa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Maa- ja metsätalousministeriöllä olisi mahdollisuus antaa ohjeistusta, jolla varmistetaan yhdenmukaisista menettelytavoista ja tuensaajien kohteluista eri alueilla välittävien toimielimien tai paikallisten kalatalouden toimintaryhmien hoitaessa hallintoviranomaisen niille vastuuttamia tehtäviä. Maa- ja metsätalousministeriön tulisi ohjeistuksella ja koulutuksella muutoinkin varmistaa, että tukien myöntämiseen liittyvä soveltamiskäytäntö ei johtaisi perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuusperiaatteen vastaisesti tuen hakijoiden erilaiseen kohteluun eri elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa ja eri kalatalouden paikallisten toimintaryhmien alueilla. Maa- ja metsätalousministeriön tulisi lisäksi pyrkiä varmistamaan hallinto- ja valvontajärjestelmien toimivuudesta esimerkiksi tekemällä hallinnollisia ohjauskäyntejä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksiin.

3 §. Seurantakomitea. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säädökset ohjelman toimeenpanoa seuraavasta seurantakomiteasta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin seurantakomiteasta. Sen tehtävistä ja koostumusta koskevista vaatimuksista säädetään yleisasetuksen 38–40 artikloissa. Seurantakomitea seuraisi ohjelman edistymistä ja tavoitteita yhdessä hallintoviranomaisen kanssa. Seurantakomitea myös hyväksyisi ohjelmassa käytettävät valintaperusteet, rahastojen tulokellisuuskertomuksen ja arviointisuunnitelman ja ohjelman merkittävät muutokset. Seu-

rantakomitea olisi perustettava yleisasetuksen 38 artiklan mukaisesti kolmen kuukauden kuluessa päivästä, jolloin jäsenvaltiolle ilmoitetaan ohjelman hyväksymispäätöksestä. Valtioneuvosto asettaisi seurantakomitean, kuten ohjelmakaudella 2014–2020. Valtioneuvosto nimeäisi myös seurantakomitean puheenjohtajan. Jäsenistössä tapahtuvista muutoksista voisi päättää maa- ja metsätalousministeriö. Seurantakomitea voi kutsua myös asiantuntijoita.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin, että seurantakomitean suorittaessa julkisia hallintotehtäviä hallinnon yleislait tulisivat sovellettavaksi. Perustuslain 124 §:ssä tarkoitettujen julkisten hallintotehtävien hoitamisessa on otettava huomioon hyvän hallinnon takeet. Yksi tällainen asia on julkisuusperiaate. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 4 §:n 2 momentin mukaan mitä viranomaisesta säädetään, koskee myös lain tai asetuksen taikka lain tai asetuksen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen perusteella julkista tehtävää hoitavia yhteisöjä, laitoksia, säätiöitä ja yksityisiä henkilöitä niiden käyttäessä julkista valtaa. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain nojalla kyseistä lakia sovellettaisiin vain siltä osin kuin on kyse julkisen vallan käytöstä. Tästä syystä pykälän 2 momenttiin sisällytettäisiin viranomaistoiminnan julkisuudesta annetun lain soveltamista koskeva erityissäännös. Mainittua lakia sovellettaisiin julkisen hallintotehtävän hoitoon siitä riippumatta, onko kyse julkisen vallan käytöstä vai ei. Lisäksi pykälän 2 momentissa säädettäisiin rikosoikeudellisesta virkavastuusta ja vahingonkorvausvastuusta.

4 §. Välittävät toimielimet ja valtionapuviranomaiset. Hallintoviranomainen voi yleisasetuksen 71 artiklan 3 kohdan mukaan nimetä yhden tai useamman toimielimen, joka suorittaa tehtäviä sen vastuulla. Näistä viranomaisista käytettäisiin nimitystä välittävä toimielin. Hallintoviranomaisen ja välittävien toimielinten väliset järjestelyt on vahvistettava kirjallisesti. Pykälän 1 momentin mukaan välittäviä toimielimiä olisivat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset sekä kehittämis- ja hallintokeskus. Lisäksi säädettäisiin, että kyseiset tahot toimisivat myös valtionavustuslain mukaisina valtionapuviranomaisina. Valtionavustuslain 4 §:n 1 momentin mukaan valtionapuviranomaisella tarkoitetaan sitä viranomaista, jonka tehtäviin kyseistä avustusta koskevat asiat lainsäädännön nojalla kuuluvat. Pykälän 2 momentin mukaan välittävä toimielin vastaisi toimialueellaan tuen myöntämiseen, maksamiseen ja seurantaan liittyvistä tehtävistä. Välittävälle toimielimelle siirrettäisiin täten hallintoviranomaisen tehtävistä yleisasetuksen 73 artiklan 2 ja 3 kohtien toimien valintaan liittyvät tehtävät sekä 74 artiklan 1 kohdan a-d alakohdienten mukaiset hankkeiden tarkastamiseen liittyvät tehtävät. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset sekä kehittämis- ja hallintokeskus ovat olleet välittäviä toimielimiä myös ohjelmakaudella 2014–2020 ja niille siirrettävistä tehtävistä on säädetty tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa Euroopan meri- ja kalatalousrahaston toimintaohjelmasta myönnettävästä tuesta (1127/2015).

5 §. Kalatalouden paikallinen toimintaryhmä. Kalatalouden paikallinen toimintaryhmä vastaisi laatimansa oman alueensa kehittämistä koskevan paikallisen strategian toteuttamisesta, seurannasta ja tiedottamisesta yleisasetuksen 33 artiklan mukaisesti. Yleisasetuksen mukaan paikallisen toimintaryhmän tehtäviin kuuluu muun muassa paikallisten toimijoiden valmiuksien parantaminen, hankkeiden valintamenettelyjen ja valintaperusteiden suunnittelu, toimien valinta, strategian edistymisen seuranta ja arviointi. Koska paikallisen toimintaryhmän tehtävät on suoraan määritelty yleisasetuksessa, ei olisi tarpeen säätää paikallisten toimintaryhmien tehtäviä kansallisessa laissa vastaavalla tavalla kuin ohjelmakautta 2014–2020 koskevassa lainsäädännössä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kalatalouden paikallisen toimintaryhmän kelpoisuusvaatimuksista. Kalatalouden paikallisella toimintaryhmällä täytyy olla sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi riittävät toiminnalliset ja hallinnolliset edellytykset. Riittävästä toiminnallisista ja hallinnollisista edellytyksistä varmistutaan silloin, kun kalatalouden paikallinen toimintaryhmä tai sitä hallinnoiva taho olisi rekisteröity yhdistys. Hallintoviranomaisten on yleisasetuksen mukaan varmistettava, että paikalliset toimintaryhmät joko valitsevat ryhmästä yhden

kumppanin, joka toimii vetäjänä hallinnollisissa ja taloudellisissa asioissa, tai kuuluvat oikeudellisesti järjestettyyn yhteiseen rakenteeseen. Kalatalouden paikalliseksi toimintaryhmäksi voidaan tulevalla kaudella olettaa hakevan jo toiminnassa olevia ryhmiä, joita maaseuturahaston Leader-ryhmät ovat hallinnoineet. Leader-ryhmät ovat rekisteröityjä yhdistyksiä.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin, että hoitaessaan julkisia hallintotehtäviä hallinnon yleislait tulisivat sovellettavaksi. Perustuslain 124 §:ssä tarkoitettujen julkisten hallintotehtävien hoitamisessa on otettava huomioon hyvän hallinnon takeet. Yksi tällainen asia on julkisuusperiaate. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 4 §:n 2 momentin mukaan mitä viranomaisesta säädetään, koskee myös lain tai asetuksen taikka lain tai asetuksen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen perusteella julkista tehtävää hoitavia yhteisöjä, laitoksia, säätiöitä ja yksityisiä henkilöitä niiden käyttäessä julkista valtaa. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain nojalla kyseistä lakia sovellettaisiin vain siltä osin kuin on kyse julkisen vallan käytöstä. Tästä syystä pykälän 2 momenttiin sisällytettäisiin viranomaistoiminnan julkisuudesta annetun lain soveltamista koskeva erityissäännös. Mainittua lakia sovellettaisiin julkisen hallinto- tehtävän hoitoon siitä riippumatta, onko kyse julkisen vallan käytöstä vai ei. Lisäksi pykälän 2 momentissa säädettäisiin rikosoikeudellisesta virkavastuusta ja vahingonkorvausvastuusta.

6 §. Ohjelman yhteensovittaminen. Pykälässä säädettäisiin ohjelmassa määriteltyjen toimenpiteiden valtakunnallisesta ja alueellisesta yhteensovittamisesta muiden yleisasetuksen soveltamisalaan kuuluvien rahasto-ohjelmien ja rahoitusvälineiden kanssa. Yhteensovittamisen osalta ei esitetä muutoksia ohjelmakauden 2014–2020 lainsäädäntöön nähden. Valtakunnallisesta yhteensovittamisesta vastaisi maa- ja metsätalousministeriö. Alueellisesta yhteensovittamisesta vastaisivat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset sekä kalatalouden paikalliset toimintaryhmät paikallisten strategioiden osalta.

3 luku Tuettavat toimenpiteet, tuen myöntämisen edellytykset ja hyväksyttävät kustannukset

7 §. Tuettavat toimenpiteet. Pykälässä säädettäisiin tuettavista toimenpiteistä. Säädettävä pykäli olisi uusi verrattuna ohjelmakautta 2014–2020 sääntelevään lakiin. Pykälällä selkeytettäisiin sitä, että tuettavat toimenpiteet määriteltäisiin tarkemmin ohjelmassa. Ohjelmasta rahoitetaan pääsääntöisesti investointi- ja kehittämishankkeita ja näiden osalta pykälässä määriteltäisiin tarkemmin nämä hanketyypit, koska niihin sovelletaan muun muassa eri tukitasoja ja päätösehtoja. Investoinnilla tarkoitettaisiin rakennuksen, rakenteen tai rakennelman rakentamista, laajentamista, korjaamista tai hankkimista sekä muuta aineellisen tai aineettoman käyttöomaisuuden hankkimista. Aineettomalla käyttöomaisuudella voidaan tarkoittaa muun muassa patenteja, tavaramerkkejä, mallioikeuksia, tekijänoikeuksia eli kaikkea sellaista arvoa tuottavaa omaisuutta, joka ei ole fyysistä tai rahoitukseen liittyvää omaisuutta. Määräaikaiseen suunnitelmaan perustuva kehittämistoiminta viittaa kehittämishankkeisiin. Kehittämishanke voi olla luonteeltaan yleishyödyllinen tai yritysten toteuttamaa oman toiminnan kehittämistä. Yleishyödyllisen hankkeen tarkoituksena ei ole tuottaa välitöntä taloudellista etua tuen saajalle ja hankkeen tulokset ovat yleisesti hyödynnettävissä. Investointi- ja kehittämishankkeiden lisäksi olisi mahdollista tukea muita ohjelmassa määriteltyjä toimenpidetyyppejä. Tällaisia olisivat esimerkiksi kompensatiot, joita voitaisiin maksaa hylkeiden aiheuttamista vahingoista.

8 §. Tuen myöntämisen yleiset edellytykset. Pykälässä säädettäisiin tuen myöntämisen yleisistä edellytyksistä. Tuen myöntäminen olisi aina harkinnanvaraista siten, että tuen myöntäminen, määrä ja käyttötarkoitus riippuvat tuen myöntämisen viranomaisen harkintansa nojalla tekemästä päätöksestä. Vaikka tukea haettaisiin käyttötarkoitukseen, joka kuuluisi ohjelman piiriin ja olisi tukikelpoisuussääntöjen mukaista, ei hakijalla ole subjektiivista oikeutta tukeen. Tuesta päättä-

vän viranomaisen harkintaa ohjaisivat muun muassa ohjelma ja sen sisältämä strategia, ohjelman seurantakomitean hyväksymät valintakriteerit sekä hallintoviranomaisena toimivan maaja metsätalousministeriön ohjeet, joilla pyritään yhdenmukaistamaan tukea myöntävien viranomaisten soveltamiskäytäntöjä. Lisäksi viranomaisen voisi aina ottaa huomioon muita, esimerkiksi alueelliseen asiantuntemukseen, markkinatilanteeseen tai elinkeinokataloutteen liittyviä näkökohtia.

Pykälän 1 kohdassa edellytettäisiin, että tukea voidaan myöntää ohjelmassa kuvattujen toimenpiteiden mukaisesti. Ohjelmassa määritellään tuettavat toimenpiteet ja tuen saajia koskevat edellytykset. Pykälän 2 kohdassa säädettäisiin, että tuen tulisi olla perusteltua sen käytölle asetettujen tavoitteiden kannalta ja tuella tulee olla merkittävä vaikutus hankkeen toteuttamiseen. Merkittävänä vaikutuksena pidettäisiin muun muassa sitä, että toiminnan toteuttaminen ilman tukea ei olisi mahdollista tai toteutus jäisi olennaisesti suppeammaksi tai vaikuttavuudeltaan olennaisesti vaatimattommaksi. Pykälän 3 kohdassa säädettäisiin, että tukea ei saa käyttää yleisenä toimintatukena. Tuen tulee kohdistua toiminnan kehittämiseen hankesuunnitelmassa kuvatulla tavalla.

9 §. *Tuen saajaa koskevat edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin tuen saajaa koskevista yleisistä edellytyksistä. Tarkemmat tuen saajaa koskevat edellytykset määriteltäisiin Suomen ohjelmassa. Pykälän 1 momentissa edellytettäisiin tuen saajan olevan oikeushenkilö tai oikeustoimikelpoinen luonnollinen henkilö. Oikeustoimikelpoisuus tarkoittaisi käytännössä 18 vuoden ikää tukihakemuksen vireille tulon hetkellä. Lisäksi edellytettäisiin, että oikeushenkilöllä tulee olla toimipaikka ja luonnollisella henkilöllä vakituinen asuinpaikka ohjelman soveltamisalueella. Euroopan unionin oikeuden vastaista olisi edellyttää, että tuen saajalla (tuen saajan ollessa oikeushenkilö) on päätoimipaikka tukea myöntävässä jäsenvaltiossa, joten toimipaikan vaatimus tarkoittaa, että tällä tulee olla vähintään sivutoimipaikka Suomessa.

Pykälän 2 momentissa edellytettäisiin, että usean toimijan yhdessä toteuttaman hankkeen (yhteishanke) kaikkien tuen hakijoiden tulee täyttää tuen saajalle asetetut edellytykset. Tällä varmistettaisiin, ettei tuen saajaa koskevia edellytyksiä voisi kiertää yhteishankkeiden kautta.

Pykälän 3 momentissa edellytettäisiin, että tuen saajalla tulee olla riittävät taloudelliset edellytykset toteuttaa hanke. Investointituen saajalla olisi lisäksi oltava edellytykset kannattavaan toimintaan, ellei kyseessä olisi yleishyödyllinen investointi. Tuen saajalla olisi lisäksi oltava edellytykset vastata hankkeella aikaansaadun toiminnan jatkuvuudesta hankkeen päättymisen jälkeen, ellei se hankkeen luonteen vuoksi ole tarpeetonta esimerkiksi kertaluontoisissa tutkimus- ja selvityshankkeissa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin kalastajille tarkoitetun investointituen edellytyksistä. Ehdotuksen mukaan kalastajille tarkoitettua investointitukea voitaisiin myöntää kalastuslain (379/2015) 88 §:ssä (390/2021) tarkoitetuille kaupallisille kalastajille. Kalastuslain 88 §:n mukaan kaupalliset kalastajat ovat jaettu kahteen ryhmään. Ryhmään I kuuluvat kalastuslain mukaan: 1) luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt, joiden itse pyytämän kalan ja siitä jalostettujen kalastustuotteiden yhteenlasketusta myynnistä kolmen viimeksi kuluneen tilikauden aikana kertyneen liikevaihdon keskiarvo ylittää 10 000 euroa; sekä 2) luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt, jotka ovat ryhtyneet tai ryhtyvät rekisteröitymisvuonna tai tätä edeltävänä vuotena harjoittamaan kaupallista kalastusta ja esittävät elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen hyväksymän suunnitelman siitä, miten itse pyydetyn kalan ja siitä jalostettujen kalastustuotteiden yhteenlasketusta myynnistä kertyvä liikevaihto ylittää 10 000 euroa viimeistään kolmantena tilikautena rekisteröitymisestä. Ryhmään II kuuluvat muut kuin ryhmään I kuuluvat kalastajat. Säädöksellä varmistuttaisiin siitä, että tukea käytetään elinkeinotoiminnan tukemiseen. Kalas-

tajille tarkoitetun investointituen edellytyksenä on ollut ohjelmakaudella 2014–2020 käytännössä vastaava edellytys, vaikka siinä ei viitattu kalastuslain 88 §:n ryhmään I tai II. Tämä johtui siitä, että ohjelmakauden 2014–2020 lainsäädäntö valmisteltiin rinnakkain kansallisen kalastuslain kanssa, minkä vuoksi päätoimista kaupallista kalastajaa koskeva määritelmä oli määritettävä Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevassa laissa. Momentissa laajennettaisiin investointituensaajien joukkoa ohjelmakauteen 2014–2020 verrattuna siten, että myös ryhmään II kuuluville kalastajille voitaisiin myöntää investointitukea. Ryhmään II kuuluvien kalastajien sisällyttämisellä investointituen saajiin kannustetaan alalle tulevia uusia kalastajia ja heidän siirtymistään päätoimiseksi kalastajiksi. Tuen myöntämisessä tulee kuitenkin ottaa huomioon myös muut tuen saajalle asetetut edellytykset, kuten riittävät taloudelliset edellytykset toteuttaa hanke sekä vastata tuetun toiminnan jatkuvuudesta hankkeen päättymisen jälkeen. Nämä edellytykset kohdentavat kalastajille suunnatut investointituet kaupalliseen ja taloudellisesti kannattavaan toimintaan. Lähtökohtaisesti riittävänä taloudellisena edellytyksenä toteuttaa hanke ja vastata tuetun toiminnan jatkuvuudesta pidettäisiin vuosittaista liikevaihtoa, joka ylittää vähintään 10 000 euron määrän. Ohjelmakaudella 2014–2020 II-ryhmään kuuluvilta kalastajilta on edellytetty suunnitelmaa, miten tämä täyttää vaatimuksen siitä, että liikevaihdon keskiarvo ylittää arvonlisäverolaissa säädetyn määrän. Kyseinen edellytys oli joustamaton, eikä se ottanut huomioon esimerkiksi sitä, että kalastajalle voi itsestä riippumattomista syistä tulla yksi heikompi vuosi, jolloin edellytys jää täyttämättä ja tuki joudutaan perimään takaisin. Ryhmään II kuuluvien kalastajien sisällyttämisellä investointituen saajiin haetaan siis myös joustavuutta erilaisten tapauskohtaisten tilanteiden varalle. Jatkoksin tuen myöntämisen harkinnan tueksi voidaan edellyttää ryhmään II kuuluvilta kalastajilta suunnitelmaa liiketoiminnan kehittämistä 14 §:n mukaisesti. Kehittämissuunnitelman perusteella voidaan arvioida, että tuen saajalla on riittävät taloudelliset edellytykset toteuttaa hanke sekä vastata tuetun toiminnan jatkuvuudesta hankkeen päättymisen jälkeen. Tällä tavalla kalastukseen myönnettävät investointituet kohdistuvat taloudellisesti kannattavaan kaupalliseen kalastukseen.

10 §. *Hyväksyttävät kustannukset, avustusmuodot ja tuen määrä.* Pykälän 1 momentissa säädetäisiin kustannusten hyväksyttävyyden perusedellytykseksi kustannuksen syntyminen tukihakemuksen vireille tulon jälkeen. Säännöksen on tarkoitus ottaa huomioon yrityksille myönnettävän valtiontuen edellytyksenä Euroopan unionissa yleisenä periaatteena oleva kannustavan vaikutuksen vaatimus, jota on tarkoituksenmukaista soveltaa myös meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta erityisesti yrityksille myönnettävään tukeen. Euroopan komission valtiontuen suuntaviivoissa ja ryhmäpoikkeusasetuksissa tuella katsotaan olevan kannustava vaikutus, jos tuen saaja on jättänyt tukea koskevan hakemuksen ennen hanketta koskevien töiden tai toiminnan aloittamista. Tarkoituksena on suunnata tuet investointeihin tai hankkeisiin, joita yritykset eivät olisi ryhtyneet toteuttamaan ilman tukea tai toteuttaisivat ne rajoitetusti tai eri tavalla. Lisäksi vaatimus antaa tuen myöntäjälle mahdollisuuden vaikuttaa tärkeäksi arvioimiensa näkökohtien huomioon ottamiseen hankkeen toteutuksessa.

Pääsäännöstä säädettäisiin kuitenkin poikkeus pykälän 2 momentissa, jonka mukaan kalastuksen valvonnan ja tietojenkeruuohjelman sekä teknisen tuen ja kalatalouden paikallisten toimintaryhmien paikallisten strategioiden valmistelua koskevien toimenpiteiden kustannukset voitaisiin katsoa hyväksyttäväksi kustannuksiksi 1.1.2021, vaikka tukea haetaan mainitun päivän jälkeen. Tämä olisi perusteltua, koska kalastuksen valvonta ja tiedonkeruuohjelma ovat EU-asetusten edellyttämiä pakollisia viranomaistoimintoja, joiden rahoituksen jatkuvuus on turvattava. Kalatalouden paikallisten toimintaryhmien strategioiden valmistelua koskevalla poikkeuksella varmistettaisiin, ettei paikallislähtöiseen kehittämiseen syntyisi tarpeetonta viivettä ohjelma-kausien vaihtuessa. Kalastuksen valvonnalla, tiedonkeruuohjelmalla sekä kalatalouden paikallisten strategioiden valmistelulla ei ole suoraa liityntää taloudellisiin toimintoihin, jonka vuoksi ei ole tarpeen soveltaa kannustavan vaikutuksen vaatimusta.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että tukea voitaisiin myöntää prosenttiosuutena hankkeesta aiheutuvien todellisten kustannusten perusteella tai yleisasetuksen 53 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen avustusmuotojen mukaisesti. Yleisasetuksen artiklan 53 mukaan tosiasiallisten kustannusten lisäksi voidaan käyttää niin sanottuja yksinkertaistettuja kustannusvaihtoehtoja, kuten kertakorvaus, yksikkökustannukset ja kiinteämääräinen rahoitus. Näiden kustannusvaihtoehtojen tarkoituksena on vähentää hallinnollista taakkaa. Yksinkertaistetut kustannusvaihtoehdot eivät vaadi maksusitekohtaista tarkastelua, vaan viranomaisen voi esimerkiksi maksaa suoritteiden tai lopputulosten perusteella. Erityisasetuksen 41 artiklassa on säädetty julkisen tuen enimmäismäärästä, joka on 50 prosenttia toimen tukikelpoisten menojen kokonaismäärästä. Tälle pääsäännölle on kuitenkin asetettu useita poikkeuksia erityisasetuksen liitteessä III. Ohjelmakaudella 2014–2020 tuen enimmäismääriä on tiukennettu kansallisesti ohjelmassa, jonka komissio on hyväksynyt. Ohjelman muuttuneen rakenteen vuoksi tuen enimmäismääriä ei voi enää asettaa ohjelmassa tai sen liitteellä ja sen vuoksi on tarpeen säätää tarkemmin kansallisella asetuksella tuen määrästä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että vastikkeetta tehty työ voidaan hyväksyä osaksi hankkeen yksityistä rahoitusta. Vastikkeetta tehtyä työtä voi olla esimerkiksi tuen saajan oma työ, josta ei makseta palkkaa. Vastikkeetta tehdyksi työksi katsottaisiin myös sellainen hankkeelle luovutettu työpanos, josta hankkeessa ei makseta sen luovuttajalle, vaikka työpanoksen luovuttaja maksaisi työstä palkkaa sen tekijälle. Tällainen tilanne on tavallinen yleishyödyllisissä hankkeissa, joissa hankkeen yhteistyötaho antaa vastikkeetta hankkeen käyttöön palveluksessaan olevan henkilöstön työtä. Myös sellainen tilanne on mahdollinen, jossa hankkeen yhteistyötahona toimiva yrittäjä antaa yleishyödylliselle hankkeelle vastikkeetta työtä, josta ei makseta palkkaa. Tuen saajan palveluksessa olevan ja hankkeelle työtä tekevän palkkakulut olisivat tukikelpoinen kustannus myös hankkeen julkisesta rahoituksesta. Momentista poistettaisiin mahdollisuus hyväksyä vastikkeeton tuotantopanoksen luovutus osaksi hankkeen yksityistä rahoitusta. Käytännössä hankkeita, joissa tulisi harkittavaksi vastikkeettoman tuotantopanoksen hyväksyminen osaksi hankkeen yksityistä rahoitusta, on ollut ohjelmakaudella 2014–2020 lukumääräisesti erittäin vähän. Tällaisen muun vastikkeettoman tuotantopanoksen arvoa on ollut hankala määrittellä luotettavasti ja läpinäkyvästi. Lisäksi tällaiset tapaukset voivat viivästyttää tuen myöntämisen prosessia. Tuen myöntämisen selkeyttämisen ja tehostamisen vuoksi ehdotetaan, ettei muun tuotantopanoksen luovutusta voida hyväksyä osaksi hankkeen yksityistä rahoitusta.

Pykälän 5 momentissa annettaisiin valtioneuvostolle valtuutus säätää asetuksella tarkemmin hyväksyttävistä kustannuksista, tuen määrästä, avustusmuotojen käyttökohteista, käytönperusteista ja suuruudesta sekä vastikkeetta tehdyn työn arvosta ja enimmäismäärästä.

11 §. *Tuen käyttöä koskevat ehdot.*

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin vakiintuneesta rajoituksesta, joka koskee hankkeessa tuetun investoinnin luovuttamista. Säännöksen mukaan tuetun investoinnin kohdetta ei saisi luovuttaa toiselle ennen kuin tukipäätöksessä määrätty käyttöaika on kulunut tuen viimeisen erän maksamisesta. Tuen myöntävä viranomaisen voisi kuitenkin myöntää luvan luovutukseen. Hakemus olisi tehtävä ennen luovutusta. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että luovutuksen saaja täyttää tuen myöntämisen edellytykset ja että tuen käyttötarkoitus ei olennaisesti muutu. Tuen käyttötarkoituksen säilymisen vaatimuksesta seuraa, että tuki ei saa hyödyttää aiheettomasti esimerkiksi luovuttajatahoa vaan tuen on siirryttävä velvoitteineen luovutuksen saajalle. Käytännössä tämä merkitsee esimerkiksi sitä, että tuki on otettava huomioon luovutushintaa alentavana tekijänä ja että luovutuksen saaja kirjallisesti sitoutuu tukipäätöksen ehtoihin ja rajoituksiin. Toimien pysyvyyden vaatimuksista säädetään yleisasetuksen 65 artiklassa.

Pykälän 2 momentissa selvennettäisiin, että lupaa ei tarvitse pyytää silloin, jos tukea saaneen yrityksen omistusoikeus luovutetaan, mikäli tuettu investointi säilyy yrityksessä siinä tarkoituksessa, johon tuki on myönnetty, ja mikäli luovutuksen saaja on tukikelpoinen. Säännöksen tarkoitus on vähentää tarpeetonta hallinnollista työtä tilanteissa, joissa luovutuksella ei mitään ilmeisimmin ole mitään vaikutusta tukiedellytysten täyttymiseen. Tuen saajalla olisi kuitenkin valtionavustuslain 14 §:n 2 momentissa säädetty ilmoitusvelvollisuus silloinkin, kun etukäteistä lupaa ei tarvitse pyytää. Ilmoitusvelvollisuus koskisi sellaisia tuen saajan asemaa, toimintaa tai tuettavaa toimenpidettä koskevia muutoksia, joilla voi olla vaikutusta tuen maksamisen edellytyksiin tai jotka voivat johtaa tuen takaisinperintään. Lisäksi tukiedellytyksen toteutumista seurattaisiin tavanmukaisella tuettujen hankkeiden valvonnalla.

12 §. Kirjanpitovelvollisuus. Pykälässä säädettäisiin tuen saajan kirjanpitovelvollisuudesta, kirjanpidolle asetettavista edellytyksistä sekä kirjanpitoaineiston säilyttämisestä. Pykälän tavoitteena on taata tuen saajan kirjanpidon hoitaminen ja kirjanpitoaineiston säilyttäminen siten, että tuettavan toimenpiteen menot, sellaisina kuin ne on sisällytettävä maksuhakemukseen, ovat tosiasiallisia ja todennettavissa maksuhakemuksen käsittelyn ja tarkastuksen yhteydessä.

Pykälän 1 momentin mukaan lähtökohtana olisi kirjanpitolain (1336/1997) mukainen kirjanpito, jos tuen saajan on sitä toiminnassaan noudatettava. Jos taas tuen saajaan sovelletaan valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 2 lukua, sitä sovellettaisiin myös tuetun toiminnan kirjanpitoon. Kirjanpidossa olisi aina noudatettava hyvän kirjanpitotavan mukaista kirjanpitoa. Lisäksi tuen saajan kirjanpitoon sisältyvä tuettavan toimenpiteen kirjanpito olisi voitava vaikeudetta tunnistaa ja erottaa muusta kirjanpidosta.

Pykälän 2 momentin mukaan tuettavaa toimenpidettä koskeva kirjanpito olisi järjestettävä kirjanpitolain mukaisesti, vaikka tuen saaja ei muutoin olisi toiminnastaan kirjanpitovelvollinen. Kirjanpitovelvollisuus perustuu yleisasetuksessa hallintoviranomaiselle artiklassa 74 annettuun tehtävään varmistaa, että tuen saaja pitää erillistä kirjanpitoa kaikista toimeen liittyvistä tapahtumista, kun kustannukset korvataan tosiasiallisesti aiheutuneiden kustannusten perusteella.

4 luku Tuen hakeminen ja myöntäminen

13 §. Tuen hakeminen. Tukea haettaisiin sähköisesti verkkopalvelussa. Tukihakemus tulisi viereille silloin, kun se on tallennettu ja lähetetty sähköisessä verkkopalvelussa. Ohjelmakaudella 2014–2020 tavoitteena on ollut, että tukea haettaisiin pääsääntöisesti sähköisestä verkkopalvelusta. Nyt laista poistettaisiin mahdollisuus hakea tukea paperisella lomakkeella. Ohjelmakaudella 2014–2020 noin puolet hakemuksista on tehty sähköisesti. Paperisten hakemusten suuri määrä johtuu osittain siitä, että tietojärjestelmä ei ollut täysin toimintakuntoinen ohjelmakauden alussa sekä siitä, että suuri osa hylje- ja merimetsokorvauksista haetaan paperisena. Paperisten hakemusten käsittely aiheuttaa merkittäviä lisäkustannuksia hallinnolle sekä sähköisen järjestelmän kehittämiselle ja ylläpidolle. Yleisasetuksen 69 artiklan 8 kohdan mukaan jäsenvaltion on varmistettava, että tuensaajien ja ohjelmasta vastaavien viranomaisten välinen tiedonvaihto hoidetaan kokonaisuudessaan sähköisten tiedonvaihtojärjestelmien avulla. Jäsenvaltioiden on myös edistettävä sähköisen tiedonvaihdon etuja ja annettava tuensaajille kaikki tarvittava tuki tältä osin. Jäsenvaltio voisi poiketa tästä ainoastaan poikkeustapauksessa tuen saajan erityisestä pyynnöstä. Hallintoviranomainen on varautunut käsittelemään näitä pyyntöjä tapauskohtaisesti. Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston osalta vaatimus tulisi täyttää viimeistään vuoden 2023 loppuun mennessä. Valtiovarainministeriön asettaman Digitalisaation edistämisen ohjelman (Digiohjelman) yhtenä tavoitteena on, että vuoteen 2023 mennessä elinkeinotoimintaa harjoittavien paperi- ja käyntiasiointi on vähentynyt merkittävästi, ja tarjolla on useita vain di-

gitaalisia yrityspalveluja. Täysin sähköiseen tuen hakemiseen siirtyminen Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastossa tukisi osaltaan tätä digiohjelman tavoitetta. Sähköiseen hakumenettelyyn siirtymistä helpotettaisiin järjestämällä neuvontaa erityisesti niille tuen saajaryhmille, jotka ovat ohjelmakaudella 2014–2020 laatineet paperisia hakemuksia. Sähköisen asioinnin sujuvoittamiseksi tehtäisiin selkeät ohjeet verkkopalvelun käytölle ja varmistettaisiin välittävien toimielimien ja kalatalouden paikallisten toimintaryhmien valmiudet auttaa tuen hakijoita sähköisessä asioinnissa. Tietojärjestelmän käyttöönotossa ei synny ohjelmakauden 2021–2027 vastaavaa viivettä kuin ohjelmakauden 2014–2020 aikana, sillä tietojärjestelmän verkkopalvelu säilyy samana.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lisäksi, että hakemus olisi allekirjoitettava. Hakemuksen allekirjoitukseen sovellettaisiin vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annettua lakia (617/2009). Yleisasetuksen liitteessä XIV on edellytetty, että käytetään sellaista sähköistä allekirjoitusta, joka vastaa jotakin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 910/20141 määritellyistä sähköisen allekirjoituksen kolmesta tyypestä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että tukea haettaisiin jatkuvassa tai määräaikaisessa hakumenettelyssä. Maa- ja metsätalousministeriölle annettaisiin mahdollisuus päättää, mitkä toimenpiteet kuuluisivat jatkuvan ja mitkä määräaikaisen hakumenettelyn piiriin. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö päättäisi määräaikaisten hakumenettelyjen avaamisesta. Ohjelmakaudella 2014–2020 pääsääntönä on ollut jatkuva hakumenettely, mutta maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä on jätetty jotkin toimenpiteet jatkuvan hakumenettelyn ulkopuolelle. Hakuajan asettaminen voi olla tarpeen eri syistä. Se voi johtua kansallisista tarkoituksenmukaisuusnäkökohdista tai Euroopan komission edellyttämästä hakemusten priorisoinnista. Useimmiten hakuajan asettamisen perusteena olisi tarve käsitellä tiettyyn toimenpiteeseen kohdistuvat tukihakemukset samalla kertaa, jotta niitä voitaisiin verrata keskenään. Tästä syystä pääsääntönä tulisi olla määräaikainen hakumenettely. Hakumenettelyä avattaessa olisi tiedotettava niistä perusteista, joilla hakemuksia arvioitaisiin ja verrattaisiin. Haku aika voi olla tarpeen myös sen vuoksi, että tietyt ehdot täyttävälle hakemuksille on jaettava rahoitus, jonka kokonaismäärä on kiinteä. Esimerkiksi ohjelmakaudella 2014–2020 mm. innovointiin liittyvät toimenpiteet sekä hylkeiden ja merimetsojen saaliille aiheuttamien vahinkojen kompensointi ovat olleet määräaikaisen hakumenettelyn puitteissa. Yleisasetuksen mukaan paikallisten toimintaryhmien tehtäviin kuuluu laatia ja julkaista ehdotuspyyntöjä tai jatkuva hanke-ehdotusten jättämisen menettely. Tämän vuoksi myös kalatalouden toimintaryhmille tulisi säätää oikeus päättää määräaikaisesta hakumenettelystä.

14 §. Tuen hakijan selvittämisvelvollisuus. Pykälässä säädettäisiin, että tuen hakijalta voitaisiin edellyttää kehittämissuunnitelman esittämistä sen lisäksi, mitä valtionavustuslaissa säädetään tuen hakijan selvittämisvelvollisuudesta. Kehittämissuunnitelma antaisi tuen myöntämistä koskevaan harkintaan liittyvää lisätietoa tuettavan toiminnan luonteesta ja hakijan liiketoimintastrategiasta. Kehittämissuunnitelmaa edellytettäisiin pakollisena ainoastaan silloin, kun siitä on riittävästi lisäarvoa hakemuksen arvioinnille. Kehittämissuunnitelmasta on ohjelmakaudella 2014–2020 säädetty valtioneuvoston asetuksella. Ohjelmakaudella 2014–2020 valtioneuvoston asetuksessa on asetettu kehittämissuunnitelma pakolliseksi, jos investoinnin kokonaiskustannukset ylittävät 100 000 euroa. Myös pienemmissä hankkeissa kehittämissuunnitelmaa voidaan edellyttää, jos siitä arvioidaan olevan hyötyä tuen myöntämistä koskevan harkinnan tekemiseksi. Tällaisia pienempiä hankkeita voivat olla esimerkiksi II-ryhmän kaupallisten kalastajien investointihankkeet.

Pykälän 2 momentissa annettaisiin valtioneuvostolle valtuutus säätää tarkemmin kehittämissuunnitelman sisällöstä ja esittämisestä.

15 §. Tuen myöntäminen. Pykälässä ehdotetaan säädettävän tuen myöntämiseen liittyvistä menettelyistä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskus päättäisi tuen myöntämisestä. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että maa- ja metsätalousministeriö voisi määräaikaisen hakumenettelyn avaamisen yhteydessä päättää, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tekisi päätöksen tuen myöntämisestä saatuaan asiasta maa- ja metsätalousministeriön lausunnon. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi poiketa ministeriön lausunnosta vain, jos tuen myöntäminen olisi Euroopan unionin tai kansallisen lainsäädännön taikka ohjelman vastaista tai jos sillä ei ole riittävää määrärahaa toimenpiteen rahoittamiseen. Menettelyllä voitaisiin huolehtia valtakunnallisissa hakumenettelyissä alueiden välisestä yhdenmukaisesta hankkeiden valinnan priorisoinnissa tilanteessa, jossa määrärahat eivät riittäisi kaikkien rahoituskelpoisten hankkeiden rahoittamiseen. Ministeriö voisi tällöin tarpeen vaatiessa lausunnollaan ratkaista rahoitettavat hankkeet, jos elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset eivät muutoin pääsisi yhteiseen ratkaisuun.

Jos tukea on haettu kalatalouden paikallisen toimintaryhmän rahoituskiintiöstä, tuen myöntämisen edellytyksenä olisi 3 momentin mukaan, että kalatalouden paikallinen toimintaryhmä on hakemuksesta antamassaan lausunnossa puoltanut tuen myöntämistä. Kalatalouden paikallisen toimintaryhmän lausunto sitoisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta sen ratkaistessa hakemusta, kuitenkin sillä poikkeuksella, että kalatalouden paikallisen toimintaryhmän puollosta huolimatta tukea ei myönnettäisi, jos tuen myöntäminen olisi vastoin Euroopan unionin tai kansallista lainsäädäntöä taikka ohjelmaa tai jos kalatalouden paikallisen toimintaryhmän rahoituskiintiössä ei olisi riittävää määrärahaa toimenpiteen rahoittamiseen. Momentin muotoilusta poistettaisiin nykyisessä lainsäädännössä oleva poikkeamismahdollisuus, mikäli tuen myöntäminen olisi paikallisen strategian vastaista. Tuen paikallisen strategian mukaisuuden arvioiminen kuuluu kalatalouden paikallisen toimintaryhmän tehtäviin. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävänä olisi tuen laillisuusharkinta tarkoituksenmukaisuusharkinnan jäädessä kalatalouden paikalliselle toimintaryhmälle.

16 §. Tuen hakeminen kalatalouden paikallisen toimintaryhmän määrärahasta. Pykälässä säädettäisiin menettelystä haettaessa tukea maa- ja metsätalousministeriön kalatalouden paikalliselle toimintaryhmälle paikallisen strategian toimeenpanoon osoittamasta määrärahasta. Tuen hakumenettelyyn sovellettaisiin muuten, mitä 13 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi. Pykäläehdotaan muutettavaksi ohjelmakauden 2014–2020 lainsäädäntöön verrattuna siten, että poistettaisiin vaatimus siitä, että elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskus pyytäisi hakemuksesta lausunnon paikalliselta toimintaryhmältä. Sähköisessä tietojärjestelmässä elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskuksen ei tarvitsisi erikseen pyytää lausuntoa kalatalouden paikalliselta toimintaryhmältä, vaan toimintaryhmä antaisi lausuntonsa suoraan tietojärjestelmässä ilman erillistä pyyntöä kyseisen kalatalouden paikallisen toimintaryhmän määrärahaan tulleen hakemukseen. Elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskus ei voisi kuitenkaan ratkaista hakemusta ilman kalatalouden paikallisen toimintaryhmän puoltavaa lausuntoa, kuten lain 15 §:n 2 momentissa säädettäisiin. Hakemusten arvioinnissa kalatalouden toimintaryhmien toimintaa ohjaisivat ohjelman ja paikallisen strategian tavoitteet sekä seurantakomitean hyväksymät valintakriteerit. Lausuntoa ei kuitenkaan anneta, jos tuen hakija on paikallinen kalatalouden toimintaryhmä itse. Kalatalouden paikallinen toimintaryhmä hakisi tukea suoraan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta eikä se voisi antaa lausuntoa tuen tarkoituksenmukaisuudesta omaa hakemustaan koskien.

17 §. Tuen myöntäminen yhdennetyn meripolitiikan toimenpiteisiin. Pykälässä säädettäisiin päätöksentekomenettelystä yhdennettyä meripolitiikkaa koskeissa hankkeissa. Yhdennetty meripolitiikka koskee useaa hallinnonalaa ja erilaisia merellisiä toimintoja, kuten merialueeseen liittyvän tiedon lisäämistä, merialuevalvontaa ja rannikkovartiostotoimintoja. Pykälän 1 momen-

tissa säädettäisiin, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi myöntää tukea erityisasetuksen meripolitiikkaa koskevissa artikloissa tarkoitetuille toimille ainoastaan valtioneuvoston kanslian vahvistaman käyttösuunnitelman mukaisesti. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin käyttösuunnitelman vahvistamiseen noudatettavista menettelyistä. Momentin mukaan käyttösuunnitelman sisällöstä sovittaisiin valtioneuvoston kanslian asettamassa ohjausryhmässä, joka muodostuisi meriasioita käsittelevien ministeriöiden edustajista. Meriasioita käsittelevillä ministeriöillä tarkoitetaan laaja-alaisesti meripolitiikan hallinnon alaa edustavia ministeriöitä. Ohjelmakaudella 2014–2020 ohjausryhmässä on ollut mukana liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, puolustusministeriö, sisäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, ulkoministeriö, valtiovarainministeriö ja ympäristöministeriö. Jos sisällöstä ei päästä ratkaisuun yksimielisesti, valtioneuvoston kanslia vahvistaisi käyttösuunnitelman enemmistön kannan mukaisesti. Ohjelmakaudella 2014–2020 on kansallisesti säädetty, että valtioneuvoston kanslia vahvistaa käyttösuunnitelman sovittuaan tukea koskevasta kokonaisratkaisusta yhdessä maa- ja metsätalousministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, puolustusministeriön, sisäministeriön ja ympäristöministeriön kanssa. Käytännössä käyttösuunnitelmasta on sovittu valtioneuvoston kanslian asettamassa meripolitiikan ohjausryhmässä, johon on kuulunut jäseniä myös muista ministeriöistä, kuten edellä on kuvattu. Lisäksi ohjelmakaudella 2014–2020 on säädetty, että jos päätöstä ei voida tehdä yksimielisesti, valtioneuvoston kanslia päättää ratkaisusta saatuaan vähintään kaksi puoltavaa lausuntoa muilta edellä mainituilta viideltä ministeriöltä. Ohjausryhmä on ohjelmakaudella 2014–2020 kuitenkin laajentunut alkuperäisestä viidestä ministeriötä kahdeksaan. Jatkossakin on tarkoituksenmukaista jatkaa laajalla kokoonpanolla, jonka vuoksi on perusteltua tiukentaa kahden puoltavan lausunnon edellytystä siten, että jatkossa käyttösuunnitelman vahvistaminen tehtäisiin enemmistön kannan mukaisesti. Näin ollen lainsäädäntöä selkeytetään ja muutetaan vastaamaan paremmin nykykäytäntöä. Pykälän 3 momentin mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi poiketa käyttösuunnitelmasta vain, jos tuen myöntäminen olisi Euroopan unionin tai kansallisen lainsäädännön vastaista taikka sen käytössä olevat määrärahat eivät riitä tuen myöntämiseen. Tämä tarkoittaa, että käyttösuunnitelma sitoisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta, kuitenkin sillä poikkeuksella, että tukea ei myönnettäisi, jos tuen myöntäminen olisi vastoin Euroopan unionin tai kansallista lainsäädäntöä taikka jos sen käytössä olevat määrärahat eivät riittäisi tuen myöntämiseen. Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että 2 ja 3 momenteissa kuvattuja menettelyjä noudatettaisiin hankkeiden valinnassa myös silloin, kun tukea myönnettäisiin maa- ja metsätalousministeriön avaaman määräaikaisen hakumenettelyn puitteissa. Käyttösuunnitelmassa voitaisiin kuvata konkreettisten rahoitettavien toimien lisäksi teemoja, joihin sovellettaisiin avointa hakumenettelyä. Tällöin käyttösuunnitelmassa tunnistettaisiin määräaikaisen hakumenettelyn teema sekä siihen varattu rahoitus. Maa- ja metsätalousministeriö avaisi kyseisen määräaikaisen hakumenettelyn ja hakumenettelyssä saapuneiden hankkeiden valinta tehtäisiin valtioneuvoston kanslian asettamassa ohjausryhmässä.

18 §. *Tuen myöntäminen maa- ja metsätalousministeriön vahvistaman käyttösuunnitelman perusteella.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi myöntää tukea tekniseen apuun ja kalastuksen valvontaan maa- ja metsätalousministeriön vahvistaman käyttösuunnitelman perusteella. Samaa menettelyä voitaisiin noudattaa monivuotisten tutkimus- ja kehittämisohjelmien tukemisessa. Käyttösuunnitelmassa tulisi määritellä tuettava toiminta ja tuen määrä. Monivuotisten tutkimus- ja kehittämisohjelmien tavoitteena olisi elinkeinon kehittämisen kannalta keskeisten ongelmien ratkaiseminen määrätietoisella otteella ja uusien toimintamallien luominen ja käyttöönotto yritysten kasvun vauhdittamiseksi. Käytännössä tuki myönnettäisiin yhteistyöhankkeena, jossa koordinoivalla taholla olisi riittävät edellytykset laajojen kehitysohjelmien toteuttamiseen yhteistyössä muiden julkisten toimijoiden ja yksityisen sektorin kanssa. Käyttösuunnitelmaan perustuva tuen myöntäminen varmistaisi parhaalla mahdollisella tavalla sen, että tutkimus- ja kehittämistyö voidaan kohdistaa elinkeinon

kehittämisen kannalta keskeisiin tavoitteisiin. Pykälän 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön vahvistama käyttösuunnitelma sitoisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta, kuitenkin sillä poikkeuksella, että tukea ei myönnettäisi, jos tuen myöntäminen olisi vastoin Euroopan unionin tai kansallista lainsäädäntöä tai jos sen käytössä olevat määrärahat eivät riittäisi tuen myöntämiseen.

19 § Sopimus yhteistyöhankkeesta. Pykälässä säädettäisiin tuen saajien välisestä keskinäisestä sopimuksesta ja sen sisällöstä silloin, kun hanke toteutetaan hankkeena, jossa on mukana useampi kuin yksi tuen saaja. Pykälässä asetettaisiin yhteishankkeen tuen saajille velvoite tehdä hankkeen toteuttamisesta tietynsisältöinen sopimus. Sopimuksessa tulisi määritellä yhteishankkeen osapuolten oikeudet, velvollisuudet ja vastuut hankkeen toteuttamisessa. Sopimuksessa määriteltäisiin hankkeen tuen saajien keskinäiset vastuut esimerkiksi tilanteessa, jossa yksi tuen saaja ei pysty toteuttamaan osuuttaan ja koko hanke jäisi tämän vuoksi toteutumatta tai hanke joutuisi takaisinperintämenettelyyn. Velvollisuuksien ja vastuiden määrittäminen vaatisi hankkeen toteuttamisen riskienhallinnan arvioimista. Lisäksi sopimuksessa tulisi määritellä se yhteishankkeen osapuoli eli niin kutsuttu päätoteuttaja, joka vastaisi yhteydenpidosta rahoittavan viranomaisen kanssa. Päätoteuttaja vastaisi myös hankkeessa tarvittavasta yhteensovittamisesta ja koordinoinnista tuen saajien välillä. Keskitetyn yhteydenpidon tarkoituksena on vähentää tuen saajien ja viranomaisten hallinnollista taakkaa. Yhteishankkeista ei ole ollut aiempaa sääntelyä Euroopan meri- ja kalatalousrahastossa. Ehdotetun pykälän myötä vakiinnutettaisiin jo olemassa olleita käytäntöjä yhteishankkeiden toteuttamisesta.

5 luku Tuen maksaminen ja takaisinperintä

20 §. Maksatushakemus. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, miten maksatushakemus tehdään. Maksatushakemus tehtäisiin vain sähköisesti käyttäen tietojärjestelmän verkkopalvelua. Vastaaavasti kuin tuen hakemista koskevasta pykälästä, poistettaisiin mahdollisuus maksatuksen hakemiselle paperihakemuksen muodossa. Maksatushakemuksen allekirjoitukseen sovellettaisiin vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annettua lakia, kuten edellä tuen hakemisen yhteydessä.

21 §. Tuen maksaminen. Pykälässä säädettäisiin tuen maksamisesta. Tuen maksamisesta päätäisi kehittämis- ja hallintokeskus, kuten ohjelmakaudella 2014–2020. Ohjelmakaudella 2014–2020 ennakkojen maksaminen oli rajattu ainoastaan kehittämishankkeille. Covid-19-epidemian johdosta ennakkomaksun mahdollisuutta laajennettiin väliaikaisesti investointihankkeille eräistä maa-, metsä-, kala- ja porotalouden sekä maaseudun kehittämisen tukiin covid-19-epidemian johdosta sovellettavista väliaikaisista menettelyistä annetulla lailla (300/2020). Ennakoiden maksaminen on ollut perusteltua erityisesti investointihankkeissa, joilla sopeutetaan yritysten toimintaa covid-19-epidemian aiheuttaman poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi. Myöhemmin ohjelmakauden 2014–2020 täytäntöönpanolakia muutettiin siten, että ennakoita voitiin maksaa, jos se on tuen saajan aseman ja tuettavan toimenpiteen toteutuksen kannalta perusteltua. Ennakon mahdollisuudesta on toimialalla ja hallinnossa positiivisia kokemuksia ja siksi ennakkoiden maksamista ei esitetä tässä laissa rajattavaksi. Tukea voidaan jatkossa maksaa ennakkoon kaiken tyyppisille hankkeille, jos tämä on tuen saajan aseman ja tuettavan toimenpiteen toteutuksen kannalta perusteltua, kuten valtionavustuslaissa on sanottu.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että tuen maksamisesta päättäisi kuitenkin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jos toimenpiteelle maksetaan tukea ilman erillistä maksuhakemusta. Menettelystä tulisi aina ilmoittaa etukäteen määräaikaisen hakumenettelyn avaamisen yhteydessä. Ohjelmakaudella 2014–2020 tuen maksamisesta on päättänyt elinkeino-

, liikenne- ja ympäristökeskus, kun kyseessä on ollut hylkeiden ja merimetsojen aiheuttamista vahingoista maksetut korvaukset.

22 §. Takaisinperinnän menettelyt. Pykälän mukaan takaisinperinnästä päättäisi kehittämis- ja hallintokeskus. Kehittämis- ja hallintokeskus on päättänyt tuen takaisinperinnästä myös ohjelmakaudella 2014–2020. Takaisinperintä nähdään luontevana jatkumona tuen maksatustoiminnoille. Kehittämis- ja hallintokeskuksessa on myös ohjelmakauden 2014–2020 järjestelyjen pohjalta valmis rakenne ja resursointi tehtävien eriyttämiselle. Kehittämis- ja hallintokeskuksen jatkaminen takaisinperinnöistä vastaavana viranomaisena tukee myös maksatus- ja takaisinperintätoimintojen valtakunnallisen keskittämisen tavoitetta. Takaisinperinnästä päätettäessä olisi tärkeää jatkossakin tehdä tiivistä yhteistyötä tuen myöntävän viranomaisen kanssa, jolla on kokonaisvaltainen näkemys hankkeen toteuttamiseen liittyvistä seikoista. Tuen myöntäjä pystyy paremmin arvioimaan esimerkiksi hankkeen aikana tapahtuvan maksuvalmiuden muuttumisen, tuen saajan toiminnassa tapahtuvien muutosten tai poikkeuksellisen olosuhteiden vaikutuksia hankkeen toteuttamiseen. Maa- ja metsätalousministeriö voisi kuitenkin määrätä kehittämis- ja hallintokeskuksen perimään tuen takaisin, jos se katsoo valtionavustuslain 21 tai 22 §:n edellytysten täyttyvän. Tämä mahdollisuus on tarpeen erityisesti niissä tilanteissa, joissa Euroopan komissio edellyttää jäsenvaltion toimenpiteitä. Maa- ja metsätalousministeriö vastaa ohjelman hallintoviranomaisena siitä, että Suomi noudattaa Euroopan unionin jäsenvaltioiden velvoitteita periä sääntöjenvastainen tuki takaisin. Ohjelmakaudella 2014–2020 tuen palauttamisen ja takaisinperinnän alarajana on sovellettu 250 euron rajaa. Tämä raja on tullut aikaisemmin suoraan EU-asetuksesta. Nyt, kun asiasta ei säädetä EU-tasolla, menettelyjä ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi valtionavustuslain kanssa. Valtionavustuslaissa sovelletaan 100 euron alarajaa. Takaisinperintäpäätöksiä on ollut vähän ohjelmakaudella 2014–2020, ja alarajan madaltamisen ei arvioida tuovan merkittävästi lisää töitä takaisinperinnöistä vastaavalle viranomaiselle.

6 luku Ohjelman tietojärjestelmä

23 §. Ohjelman tietojärjestelmä. Pykälässä säädettäisiin tietojärjestelmän perustamisesta tukien myöntämistä, maksamista, tarkastusta ja takaisinperintää sekä tukien vaikutusten seurantaan varten. Yleisasetuksen 69 artiklan 8 kohdan mukaan jäsenvaltion on varmistettava, että tuensaajien ja ohjelmasta vastaavien viranomaisten välinen tiedonvaihto hoidetaan kokonaisuudessaan sähköisten tiedonvaihtojärjestelmien avulla. Yleisasetuksen liitteessä XIV on tarkemmin määritelty toimintaohjelmista vastaavien viranomaisten vastuita sähköisen tiedonvaihtojärjestelmän toimivuuden ja tietojen vaihdon suhteen. Luotettava sähköinen tiedonvaihtojärjestelmä tietojen keräämiseksi, tallentamiseksi ja säilyttämiseksi seurantaan, arviointia, varainhoitoa, varmuuksia ja tarkastuksia varten, mukaan lukien asianmukaiset prosessit tietoturvan, tietojen koskemattomuuden ja luottamuksellisuuden varmistamiseksi ja käyttäjien todentamiseksi ovat myös yleisasetuksen hallinto- ja valvontajärjestelmän keskeisiä vaatimuksia. Lisäksi jäsenvaltioiden tulee raportoida Euroopan komissiolle ohjelman edistymisestä käyttäen määrämuotoisia raportteja, joiden laadinta edellyttää tietojen tallettamista tietojärjestelmään. Yleisasetuksessa, erityisasetuksessa sekä niiden perusteella annetuissa alemman tason EU-lainsäädännöissä määritellään yksityiskohtaisesti sähköisessä tietojenvaihtojärjestelmässä kerättävä ja säilytettävä tieto.

Ohjelmakaudella 2014–2020 Euroopan meri- ja kalatalousrahaston vastaavan sähköisen tiedonvaihtojärjestelmän teknisestä toteuttamisesta ja ylläpidosta on vastannut Ruokavirasto. Maa- ja metsätalousministeriö ja Ruokavirasto sopivat vastaavasti ohjelmakauden 2021–2027 tietojärjestelmän teknisestä toteuttamisesta ja ylläpidosta. Tavoitteena on jatkaa Ruokaviraston sähköisen asiointijärjestelmän Hyrrän käyttöä ja kehittää siihen myös Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston viranomaistoiminnot, jotka ovat aikaisemmin olleet erillisessä sovelluksessa. Ohjelmakaudella 2014–2020 on valtioneuvoston asetuksella siirretty tehtäviä välittävälle

toimielimille. Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle on kuulunut vastuu tietojärjestelmän kehittämisestä ja ylläpidosta. Käytännössä kuitenkin maa- ja metsätalousministeriöllä on ollut vahva rooli tietojärjestelmän kehitystyön ja ylläpidon ohjauksessa. Tämän vuoksi ohjelmakaudella 2021–2027 tarkoitetaan, että maa- ja metsätalousministeriö vastaa tietojärjestelmän kehittämisestä ja ylläpidosta kokonaisuutena, ja välittävät toimielimet vastaavat tietojärjestelmästä omien tehtäviensä osalta. Seurannan ja raportoinnin sujuvuuden vuoksi tietojärjestelmän olisi tarkoitus olla yhteinen Ahvenanmaan maakunnan kanssa, mistä sovitaan erikseen maa- ja metsätalousministeriön ja maakunnan hallituksen kesken.

Pykälän 2 momentissa edellytettäisiin vahvaa sähköistä tunnistamista käytettäessä tässä pykälässä tarkoitettua tietojärjestelmää. Vahvaa sähköistä tunnistamista edellytettäisiin kaikilta tietojärjestelmää käyttäviltä. Momentti sisältää viittauksen vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annettuun lakiin, jossa säädetään vahvasta sähköisestä tunnistamisesta.

24 §. Tietojärjestelmän yhteisrekisterinpitäjät. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että maa- ja metsätalousministeriö, elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskukset sekä kehittämis- ja hallinnointikeskus olisivat rahaston tietojärjestelmän yhteisrekisterinpitäjiä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) 26 artiklan tarkoittamalla tavalla. Yhteisrekisterinpitäjiksi säädettäisiin viranomaiset, jotka tosiasiallisesti ylläpitävät tietovarannon rekisterejä ja käyttävät niiden tietoja tässä laissa annetuissa tehtävissä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarkemmin rekisterinpitoon liittyvien vastuiden jakautumista rekisterinpitäjien välillä.

Rekisterinpitäjästä ei ole erikseen säädetty ohjelmakaudella 2014–2020. Yleisen tietosuoja-asetuksen myötä on kuitenkin syytä selkiyttää tilannetta Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahosta koskevassa erityislainsäädännössä.

Rekisterinpitäjällä tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Yleisen tietosuoja-asetuksen 26 artiklan mukaan yhteisrekisterinpitäjät määrittelevät keskinäisellä järjestelyllä läpinäkyvällä tavalla kunkin vastuualueen tietosuoja-asetuksessa vahvistettujen velvoitteiden noudattamiseksi. Tietosuojatyöryhmän rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän käsitteistä antaman lausunnon 1/2010 mukaan rekisterinpitäjien yhteisvastuu voi ilmetä monessa eri muodossa, eikä yhteisvastuuta aina välttämättä jaeta tasapuolisesti. Tällöin olisi tärkeää, että vastuut on määritelty selkeästi. Useamman rekisterinpitäjän malli ei saa johtaa järjestelmän mutkikkuuteen ja epäselvyyteen vastuunjaossa.

Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus määritellään pitkälti jo EU-lainsäädännössä, kuten myös vaatimukset kerättävistä ja käsiteltävistä tiedoista. Yleisasetuksen 69 artiklan 8 kohdan mukaan jäsenmaan vastuulla on, että tietojenvaihto tuen saajien ja ohjelmasta vastaavien viranomaisten välillä toteutetaan sähköisen tiedonvaihtojärjestelmän avulla. Yleisasetuksen liitteen XI mukaan hallintoviranomaisen vastuulla on, että tietojen keräämiseksi, tallentamiseksi ja säilyttämiseksi seurantaa, arviointia, varainhoitoa, varmuuksia ja tarkastuksia varten, on luotettava sähköinen järjestelmä mukaan lukien asianmukaiset prosessit tietoturvan, tietojen koskemattomuuden ja luottamuksellisuuden varmistamiseksi ja käyttäjien todentamiseksi. Lisäksi ohjelmaviranomaisten vastuuta sähköisen tiedonvaihtojärjestelmän osalta on määritelty yleisasetuksen liit-

teessä XIV. Liitteen XIV mukaan ohjelmasta vastaavien viranomaisten vastuulla on mm. yksilöiden yksityisyyden ja henkilötietojen suojan sekä oikeushenkilöiden kaupallisten tietojen luotamuksellisuuden varmistaminen tietosuoja-asetuksen mukaisesti.

Kansallisesti on mahdollisuus lähinnä vaikuttaa tietojen käsittelyn keinoihin. Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston -tukien hallinnointiin käytetään Hyrrä-järjestelmää. Hyrrä on Ruokaviraston omistama järjestelmä, mutta sen Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastontukien hallinnointiin liittyvät prosessikuvaukset ja -määrittelyt tekee maa- ja metsätalousministeriö yhdessä välittävien toimielinten kanssa (Varsinais-Suomen, Pohjois-Savon ja Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset sekä kehittämis- ja hallintokeskus) tietojärjestelmän ohjaus- sekä projektiryhmässä. Asiaa voitaisiin tarkastella lisäksi myös siitä näkökulmasta, että kukin taho käsittelee yksittäiseen hankkeeseen liittyviä henkilötietoja vastuullaan olevan prosessin näkökulmasta (tukipäätöksen tekeminen, maksupäätöksen ja takaisinperintäpäätöksen tekeminen, raportointi, valvonta). Tietojen käsittely prosessin eri vaiheissa liittyy kuitenkin tiiviisti toisiinsa ja näiden toimintojen voidaan nähdä muodostavan toimintojen kokonaisuuden, joilla on yhteinen tarkoitus ja yhteisesti määritellyt keinot. Edellä kuvatun mukaisesti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja Kehittämis- ja hallintokeskus osallistuisivat tietojärjestelmän määrittely- ja ohjaustyöhön sekä vastaisivat tallentamiensa tietojen oikeellisuudesta, eli ne osallistuisivat henkilötietojen käsittelyn keinojen määrittelemiseen yhdessä maa- ja metsätalousministeriön kanssa.

Rekisterinpitäjyyttä voidaan tarkastella myös alkuperään perustuvalla lähestymistavalla, jossa kukin rekisterinpitäjä vastaa järjestelmään syötetyistä tiedoista. Tämä on lähtökohtana myös Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston tietojärjestelmän rekisterinpitäjien vastuiden määrittelyssä. Elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskukset vastaavat rekisterinpitäjän velvollisuuksista niille siirrettyjen hallintoviranomaisen tehtävien osalta, eli tukipäätöskäsittelyn osalta. Vastaavasti kehittämis- ja hallintokeskus vastaa rekisterinpitäjän velvollisuuksista maksupäätöskäsittelyn ja siihen liittyvän takaisinperintämenettelyn sekä otantatarkastusten osalta. Maa- ja metsätalousministeriö vastaisi rekisterinpitäjän velvollisuuksista muilta osin, sillä poikkeuksella, että tietojen luovutus olisi keskitetty selkeyden vuoksi Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen vastuulle.

Riippumatta yhteisrekisterinpitäjyydestä rekisteröity voi käyttää tietosuoja-asetuksen mukaisia oikeuksiaan suhteessa kaikkiin rekisterinpitäjiin.

Ruokavirasto omistaa Hyrrä-järjestelmän ja kyseisen järjestelmän tiedoista muodostuvan sähköisen arkiston. Ruokavirasto ei kuitenkaan määrittele Hyrrän Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston toimintoja tai käsittele tukien käsittelyyn liittyvissä prosesseissa syntyviä tietoja omaan tarkoitukseensa. Ruokavirasto toimii järjestelmän ylläpitäjänä ja kehittäjänä maa- ja metsätalousministeriön lukuun ja toimii tällöin henkilötietojen käsittelijänä, mikäli tietojen käsittelylle on tarvetta järjestelmän ylläpitoon ja kehittämiseen liittyvissä toimissa. Maa- ja metsätalousministeriöllä on Ruokaviraston kanssa palvelusopimus, joka toimii tässä yhteydessä rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän välisenä sopimuksena.

Luonnonvarakeskus voi myös toimia henkilötietojen käsittelijänä silloin, kun se toteuttaa ohjelman ennakointia ja arviointia, eli käsittelee tietoja maa- ja metsätalousministeriön lukuun. Tietojen käsittelystä tulee tällöin sopia erikseen hankkeen alkaessa, eli rekisterinpitäjän tulee antaa valtuutus tietojen käsittelyyn rekisterinpitäjän lukuun.

Henkilötietojen käsittelijänä voi toimia myös taho, jonka maa- ja metsätalousministeriö valtuuttaa tekemään hankkeita koskevia tarkastuksia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin rekisterinpitäjien oikeudesta käyttää tietojärjestelmää ja sen tietovarantoa niille säädettyjen tehtävien edellyttämässä laajuudessa sekä vastuusta oikeiden ja riittävien tietojen tallentamiseen. Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan periaatteiden sekä 25 artiklan sisäänrakennetun ja oletusarvoisen tietosuojan mukaisesti kukin yhteisrekisterinpitäjä vastaisi henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta omassa toiminnassaan. Lähtökohtana on siis vastuun kohdentuminen sille viranomaiselle, jolle se tosiasiallisesti kuuluu. Vaikka viranomaiset toimivat yhteisrekisterinpitäjinä, ne ovat viranomaisten erillisyyisperiaatteen mukaisesti toisiinsa nähden itsenäisiä. Yhteisrekisterinpitäjä ei kuitenkaan tarkoita, että kaikki rekisterinpitäjät voisivat käsitellä rajoituksetta muiden rekisterinpitäjien keräämiä ja tallentamia tietoja. Tietojen käsittelyn tulee aina perustua kunkin viranomaisen toimivaltaa luovaan lainsäädäntöön. Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävät ovat kytköksissä toisiinsa ja on olennaista, että kyseiset viranomaiset pystyvät käsittelemään toisen tallentamia tietoja tukiprosessin loppuun saattamiseksi. Maa- ja metsätalousministeriöllä on eriytetyt roolit ohjelman hallintoviranomaisena, tarkastusviranomaisena sekä kirjanpito toiminnan suorittajana. Näiden kaikkien tehtävien suorittaminen EU-asetusten vaatimalla tavalla edellyttää tuensaajan ja välittävän viranomaisen tallentaman tiedon käsittelyä. Tietoon pääsyä hallinnoidaan käyttövaltuushallinnalla.

Pykälän 4 momentissa annettaisiin valtioneuvostolle valtuutus säätää asetuksella tarkemmin rekisterinpitäjien keskinäisistä vastuista.

7 luku Erinäiset säännökset

25 §. Tietojensaantioikeus ja tietojen luovuttaminen. Pykälässä säädettäisiin tukien toimeenpanotehtäviä hoitavien viranomaisten tietojensaantioikeudesta ja oikeudesta luovuttaa tietoja. Julkisuuslain 29 §:ään sisältyy yleissäännös viranomaisen oikeudesta antaa tietoja toiselle viranomaiselle salassapitosäännösten estämättä. Sen mukaan viranomainen voi antaa salassa pidettävän tiedon, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on säädetty laissa. Ehdotetun pykälän 1 momentin nojalla maa- ja metsätalousministeriöllä, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella, kehittämis- ja hallintokeskuksella ja tarkastuksia tekevällä taholla olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus saada muulta viranomaiselta tai julkista tehtävää hoitavalta taholta sellaisia hakijaa ja tuen saajaa, tämän taloudellista asemaa ja liike- tai ammattitoimintaa, julkisista varoista myönnettyä rahoitusta tai muuta tuen kannalta merkityksellistä olosuhdetta koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä tukea koskevan asian käsittelemiseksi. Tietojensaantioikeus on välttämätön ministeriölle hallintoviranomaisena, joka vastaa ohjelman toimeenpanosta Euroopan unionin toimielimiin nähden. Tietojensaantioikeus olisi myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla tuen myöntävän viranomaisen roolissa, kehittämis- ja hallintokeskuksella tuen maksajan roolissa sekä tuen saajaan kohdistuvien tarkastusten suorittajalla. Tietojensaantioikeus olisi rajattu sellaisiin tietoihin, jotka ovat välttämättömiä tukea koskevan asian ratkaisemiseksi. Tällaisia ovat tapauskohtaisesti muun muassa tuen saajan taloudellisen tilanteen tai tuen saajaa koskevien tarkastushavaintojen taikka samaan toimenpiteeseen saadun rahoituksen selvittäminen tuen myöntämisen edellytysten tutkimiseksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin oikeudesta luovuttaa tietoja. Maa- ja metsätalousministeriöllä, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla ja kehittämis- ja hallintokeskuksella olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus luovuttaa muulle viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle taikka Euroopan unionin toimielimelle sellaisia tässä laissa säädettyä tehtävää hoidettaessa saatuja, tuen saajaa koskevia tietoja, jotka ovat tarpeen viranomaiselle, julkista tehtävää hoitavalle tai toimielimelle säädetyn tarkastustehtävän suorittamiseksi tai sen valvomiseksi, että Euroopan unionin lainsäädäntöä on noudatettu. Tietojen luovuttaminen tulisi näin ollen kysymykseen vain, jos tieto on tarpeen viranomaiselle tai toimielimelle säädetyn tarkastustehtävän

suorittamiseksi. Lisäksi tieto voitaisiin luovuttaa sen valvomiseksi, että unionin lainsäädäntöä on noudatettu. Tietojen luovuttaminen voitaisiin toteuttaa julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 22 §:n mukaisen teknisen rajapinnan avulla, mikäli sille säädetyt edellytykset täyttyvät. Ohjelmakaudella 2014–2020 on erikseen säädetty Luonnonvarakeskuksen tiedonsaantioikeudesta sen toteuttaessa EU:n tiedonkeruuohjelmaa. Erillisestä sääntelystä voidaan kuitenkin luopua, sillä Luonnonvarakeskuksella on Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan kansallisesta täytäntöönpanosta annetun lain 2 §:n 3 momentissa määritelty vastuu kalataloustietojen keruuta koskevista tehtävistä ja siten Luonnonvarakeskukselle voidaan kyseisen tehtävän hoitamiseksi luovuttaa tietoja yllä ehdotetun 2 momentin perusteella.

26 §. *Tuen hakijan oikeus seurata asian käsittelyä tietojärjestelmässä.* Pykälässä säädettäisiin tuen hakijan oikeudesta seurata asiansa käsittelyä tietojärjestelmässä. Hakijalla olisi oikeus seurata tuen hakemiseen, maksamiseen, tarkastamiseen ja takaisinperintään liittyvää käsittelyä ja ratkaisuja. Lisäksi hakijalla olisi oikeus seurata tuen seurantatietojen käsittelyä. Seurantatiedoilla tarkoitetaan hankkeen toteutumista ja tuloksellisuutta kuvaavia tietoja, jotka tuen saaja toimittaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja jotka elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vahvistaa.

27 §. *Kalatalouden paikallisen toimintaryhmän oikeus tietojen katseluun tietojärjestelmässä.* Pykälässä säädettäisiin kalatalouden paikallisen toimintaryhmän oikeudesta nähdä kalatalouden paikallisen toimintaryhmän rahoituskiintiön puitteissa myönnetyn tuen rahoitus- ja seurantatietoja. Kalatalouden paikallisille toimintaryhmille myönnetyn rahoituskiintiön täysimääräisen ja tehokkaan hyödyntämisen vuoksi on tarkoituksenmukaista, että he pystyvät seuraamaan rahoitettujen hankkeiden etenemistä tietojärjestelmästä. Kalatalouden paikalliset toimintaryhmät antavat lausuntoja oman alueensa hankkeista ja voivat jatkossa tuen saajan suostumuksella neuvoa tuen hakijaa tukihakemuksen täyttämässä. Tätä varten kalatalouden paikallisia toimintaryhmiä varten on suunniteltu omaa käyttöoikeutta, joka mahdollistaisi, tuen saajan antaessa suostumuksen, kalatalouden paikallisen toimintaryhmän pääsyn selaamaan kyseisen hankkeen tukipäätös-tietoja.

28 §. *Tarkastusoikeus.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriön toimivallasta tehdä tuen myöntäjiin sekä tuen saajiin kohdistuvia tarkastuksia. Maa- ja metsätalousministeriön tarkastusoikeus liittyisi sille erityisesti hallintoviranomaisena ja tarkastusviranomaisena kuuluvien, säädettyjen tarkastustehtävien hoitamiseen. Vastaava tarkastusoikeus olisi valtioneuvostulain mukaan valtioneuvon viranomaisena toimivilla elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla ja kehittämis- ja hallintokeskuksella, jotka suorittavat niille säädetyt tehtävät hallintoviranomaisen vastuulla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ehdotetussa 4 §:ssä tarkoitetun tarkastusviranomaisen oikeudesta valtuuttaa toinen viranomainen tai riippumaton tilintarkastaja tarkastamaan tuen saajan toteuttamat toimenpiteet sekä tuen myöntämiseen liittyvät menettelyt tarkastusviranomaisen laatiman tarkastusstrategian mukaisesti. Tilintarkastajalle asetetut edellytykset ovat valtioneuvostulain, eikä niistä ole enää tarvetta säätää erikseen Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoa koskevassa laissa. Ohjelmakaudella 2014–2020 näistä tarkastusviranomaisen hanketarkastuksista on vastannut Ruokavirasto. Nämä tarkastukset liittyisivät tarkastusviranomaiselle yleisasetuksen 77 artiklassa säädettyihin tehtäviin ja 79 artiklan toimien tarkastuksiin.

29 §. *Toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.* Pykälässä säädettäisiin toimivaltaisesta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta. Pääsääntöisesti toimivaltainen olisi se kalatalousasioita käsittelevä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jonka toimialueella tuettava toimenpide on tarkoitus toteuttaa. Jos tuettava toimenpide on tarkoitus toteuttaa useamman

kuin yhden kalatalousasioita käsittelevän elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueella, toimivaltainen olisi se kalatalousasioita käsittelevä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jonka toimialueella tuettava toimenpide on tarkoitus pääosin toteuttaa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain mukaisesti voitaisiin kuitenkin valtioneuvoston asetuksella säätää, että yksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus olisi toimivaltainen tietyissä tehtävissä toimialuettaan laajemmalla alueella.

30 §. Päätöksen tiedoksianto. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että päätökset annetaan tiedoksi tavallisena sähköisenä tiedoksiantona siten kuin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 19 §:ssä säädetään. Ohjelmakaudella 2014–2020 lainsäädännössä on viitattu sähköisestä viranomaistoiminnasta annetun lain 18 §:ään, joka koskee todisteellista sähköistä tiedoksiantoa. Hallintolaissa pääsääntöisenä tiedoksiantotapana pidetään tavallista tiedoksiantoa. Tuen tai avustuksen myöntämistä ei pidetä sellaisena velvoittavana päätöksenä, joka edellyttäisi todisteellista tiedoksiantoa (HE 72/2002). Pykälän 2 momentissa säädettäisiin päätöksen maksuttomuudesta.

8 luku Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

31 §. Voimaantulo. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä kuuta 2021.

Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevan eurooppalaisen asetuksen kansallisesta täytäntöönpanosta annettu laki (1093/2014) esitetään kumottavaksi.

Ehdotetaan säädettäväksi, että ennen tämän lain voimaantuloa hyväksytyyn toimintaohjelmaan ja sen perusteella myönnettyyn ja vielä myönnettävään tukeen sovellettaisiin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Menettelytapa mahdollistaisi ohjelmakauden 2014–2020 varojen täysimääräisen hyödyntämisen sekä viranomaistoimien ja muiden tärkeiden hankkeiden rahoittamisen ohjelmakausien 2014–2020 ja 2021–2027 siirtymäkauden aikana, jolloin uuden rahoituskauden varat eivät ole vielä käytettävissä.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Ehdotus sisältää asetuksenantovaltuuden antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä hyväksyttävistä kustannuksista, tuen määrästä, avustusmuotojen käyttökohteista, käytön perusteista ja suuruudesta sekä vastikkeetta tehdyn työn arvosta ja enimmäismäärästä, kehittämissuunnitelman sisällöstä ja esittämisestä, sekä yhteisrekisterinpitäjien keskinäisistä vastuista.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1 päivänä kuuta 2021.

10 Toimeenpano ja seuranta

Euroopan meri- ja kalatalousrahaston Suomen toimintaohjelman 2014–2020 vaikuttavuutta arvioi Luonnonvarakeskuksen kalatalouden ja kalakanta-arvioinnin osajista koostuva tiimi. Arviointia on tehty jatkuvatoimisesti tiiviissä yhteistyössä elinkeinon yrittäjien, hallinnon ja sidosryhmien kanssa. Ohjelmakaudella 2021–2027 aiotaan jatkaa samankaltaisen ennakointi- ja arviointihankkeen toteuttamista. Arvioinnin tuloksena tuotetaan tietoa, jonka perusteella kalatalouden kehittämis- ja politiikkatoimia voidaan ohjelmakauden aikana suunnata tehokkaasti oikeisiin kohteisiin. Arviointi palvelee myös EU-komission ohjelman seurantaan liittyviä tietotarpeita. Arviointia on tehty vuosittaisten toimialakatsausten, hallintokyselyjen sekä erikseen

sovittujen väli- ja loppuarviointien muodossa. Myös kansallisen lainsäädännön toimivuuden arviointi ehdotetaan otettavaksi mukaan ohjelman ennakointi- ja arviointikokonaisuuteen. Lain toimivuuden seuranta voidaan toteuttaa esimerkiksi laatimalla erillinen kysely lain soveltajille ohjelmakauden puolivälissä. Myös muita toteuttamisvaihtoehtoja lain toimivuuden seuraamiseksi voidaan tarkastella, kun ohjelmakauden 2021–2027 ennakoinnin ja arvioinnin toteuttamista suunnitellaan.

11 Suhde muihin esityksiin

11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Esityksen mukaisen lakiehdotuksen on tarkoitus täydentää ja tarkentaa kansallisesti Euroopan unionin rahastojen ohjelmakautta 2021–2027 koskevaa lainsäädäntöä.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Ehdotetussa laissa on säännöksiä, jotka liittyvät hallintotehtävien antamiseen muulle kuin viranomaiselle. Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävän julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoa koskevassa lakiehdotuksessa ehdotetaan säädettäväksi valtioneuvoston nimittämästä seurantakomiteasta, jonka tehtävät perustuvat Euroopan unionin lainsäädäntöön. Seurantakomitean tehtäviä ei olla laajentamassa nykyisestä. Yleisasetuksen 38–40 artiklat sääntelevät seurantakomiteasta sekä sen kokonpanosta ja tehtävistä. Seurantakomitea tarkastelee ohjelman täytäntöönpanoa ja sille asetettujen tavoitteiden edistymistä sekä ohjelman tuloksellisuuteen vaikuttavia tekijöitä. Seurantakomitean tehtävänä on muun muassa hyväksyä rahoitettavien toimien valinnassa käytettävät menettelyt ja kriteerit, komissiolle vuosittain lähetettävä täytäntöönpanokertomus, arviointisuunnitelma ja siihen tehtävät muutokset sekä ohjelman muuttamista koskevat hallintoviranomaisen ehdotukset. Yleisasetuksen mukaan seurantakomitean työjärjestys ja seurantakomitealle lähetetyt tiedot on julkaistava rahaston verkkosivuilla.

Lakiehdotuksessa ehdotetaan säädettäväksi kalatalouden paikallisista toimintaryhmistä, joiden vastuulla on yleisasetuksen 33 artiklan mukaan alueensa paikallisen strategian suunnittelu ja täytäntöönpano. Lisäksi kalatalouden paikallisten toimintaryhmien tehtävänä on yleisasetuksen mukaan suunnitella syrjimätön ja avoin hankkeiden valintamenettely ja sen kriteerit, laatia ja julkaista hakumenettelyt, valita toimet ja vahvistaa tuen määrä sekä tehdä niistä ehdotukset rahoituspäätöksistä vastaaville elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksille. Ryhmien tehtävänä on myös seurata ja arvioida alueellisten strategioiden edistymistä.

Seurantakomitean ja kalatalouden paikallisten toimintaryhmien tehtävien voidaan katsoa olevan luonteeltaan perustuslain 124 §:n mukaisia julkisia hallintotehtäviä. Kyse ei kuitenkaan olisi merkittävää julkista valtaa sisältävistä tehtävistä. Vaikka kalatalouden paikallisille toimintaryhmille kuuluukin paikallisen strategian mukaisten hankkeiden valinta, tekee lopullisen rahoituspäätöksen kuitenkin aina elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus.

Perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuna julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle ei saa vaarantaa perusoikeuksia, oikeusturvaa eikä muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Perustuslakivaliokunta on korostanut, että uskottaessa hallintotehtäviä muulle kuin viranomaiselle tulee säännösperusteisesti taata oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten noudattaminen tässä toiminnassa (PeVL 5/2014 vp). Tämä edellyttää pääsääntöisesti, että asian käsittelyssä

HE 114/2021 vp

noudatetaan hallinnon yleislakeja ja että asioita käsittelevät toimivat virkavastuulla (PeVL 11/2006 vp).

Viittausta hallinnon yleislakeihin ei enää nykyisin ole perustuslain 124 §:n takia välttämätöntä sisällyttää lakiin, koska hallinnon yleislakeja sovelletaan niiden sisältämien soveltamisalaa, viranomaisten määritelmää tai liikelaitosten kielellisiä palveluita ja yksityisen kielellistä palveluvollisuutta koskevien säännösten nojalla myös yksityisiin niiden hoitaessa julkisia hallinto-tehtäviä. Sovellettavien lakien luettelon sisällyttämiselle erilliseen pykälään ei toisaalta ole myöskään perustuslaista aiheutuvaa estettä, jos luettelo on kattava. Seurantakomiteaa ja kalatalouden paikallisia toimintaryhmiä koskevien julkisten hallintotehtävien hoitamisessa nämä vaatimukset täytyvät. Sääntelyn selkeyden kannalta tässä tapauksessa viittaaminen hallinnon yleislakeihin on perusteltua (PeVL 14/2008 vp). Koska hyvän hallinnon takeiden, joihin kuuluu julkisuusperiaate, tulee täytyä myös silloin, kun kyse ei ole julkisen vallan käytöstä, viranomais-toiminnan julkisuutta koskevaa lakia koskeva viittaus on kirjoitettu siten, että lakia tulee noudataa myös silloin, kun julkisen hallintotehtävän hoitamiseen ei liity julkisen vallan käyttöä. Lisäksi ehdotus sisältää säännökset seurantakomitean ja kalatalouden paikallisten toimintaryhmien päätöksentekoon osallistuvien jäsenten rikosoikeudellisesta virkavastuusta sekä vahingonkorvausvastuusta.

Lakiehdotuksessa esitetään siirtymistä yksinomaan sähköiseen asiointiin tuen saajien ja viranomaisten välillä poistamalla mahdollisuus paperihakemusten tekemiseen tuen hakemisen ja maksatuksen hakemisen yhteydessä. Perustuslakivaliokunta on arvioinut sähköistä asiointia perustuslain 21 §:ssä tarkoitettujen hyvän hallinnon periaatteiden sekä perustuslain 6 §:ssä säädetyn yhdenvertaisuuden kannalta. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että tietojärjestelmän sähköiseen luonteeseen ja tavoitteisiin liittyen voi sähköisen asioinnin edellyttämiseksi olla hyväksyttävät perusteet. Velvollisuuden tulisi kohdistua ensisijaisesti oikeushenkilöihin, ei yksityisiin henkilöihin (PeVL 32/2018 vp). Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston tuen saajina voivat olla oikeushenkilöiden lisäksi oikeustoimikelpoiset luonnolliset henkilöt. Luonnollisten henkilöiden tuen hakeminen liittyy kuitenkin aina elinkeinotoimintaan. Paperihakemuksia on ohjelmakaudella 2020–2014 jätetty erityisesti kalastajien toimesta hylkeiden ja merimetsojen saaliille aiheuttamien vahinkojen kompensatiota haettaessa. Yleisasetusehdotuksessa on tiukennettu sähköiseen tiedonvaihtojärjestelmään liittyviä säännöksiä. Ohjelmakaudella 2014–2020 Euroopan meri- ja kalatalousrahastolle oli annettu poikkeus vaatimuksesta hoitaa tuensaajien ja viranomaisten tiedonvaihto kokonaan sähköisten tiedonvaihtojärjestelmien avulla. Tulevalla ohjelmakaudella vastaavaa poikkeusta Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastolle ei ole. Yleisasetuksen ehdotetussa 69 artiklan 8 kohdassa on edellytetty, että tiedonvaihto tuen saajien ja ohjelmasta vastaavien viranomaisten kesken tulisi toteuttaa kokonaan sähköisten tiedonvaihtojärjestelmien avulla ja että jäsenvaltioiden on edistettävä sähköisen tiedonvaihdon etuja ja annettava tuensaajille kaikki tarvittava tuki tältä osin. Tästä voidaan poiketa ainoastaan poikkeustapauksessa tuensaajan erityisestä pyynnöstä. Harkinta paperihakemuksen jättämisen mahdollistamiselle voidaan tehdä tällöin tapauskohtaisesti, pääsäännön ollessa kuitenkin yksinomaan sähköinen asiointi. Hallintoviranomainen on suunnitellut avun ja neuvonnan järjestämistä, jotta kyseisten tuen saajien tarvittavia teknisiä valmiuksia ja kyvykkyyttä sähköisen asioinnin käyttämiseen pystytään tukemaan. Siirtymällä yksinomaan sähköiseen menettelyyn yhdenmukaistetaan käytäntöjä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnoimien rakennerahastojen kanssa, joissa on ollut käytössä yksinomaan sähköinen asiointi jo ohjelmakaudella 2014–2020. Paperihakemusmahdollisuuden poistamisella varmistetaan, että hakemuksia pystytään yhdenvertaisesti käsittelemään etenkin viranomaisten etätöiden lisääntyessä, jolloin pääsy paperipostien äärelle vähenee. On myös asiakkaiden henkilötietojen suojan kannalta parempi, että tietoja käsitellään yksinomaan sähköisessä järjestelmässä, jossa on huolehdittu tietoturvasta. Sähköinen järjestelmä vähentää myös virheiden mahdollisuutta, joka liittyy hakemusten toimittami-

seen postitse ja niiden kirjaamiseen tietojärjestelmään sekä näihin liittyviin määräaikoihin. Otaen huomioon EU-lainsäädännön vaatimukset, sääntelykonteksti sekä sääntelyn kohteen ja alan toimijoiden tiedolliset ja taidolliset erityispiirteet ei edellytys sähköisestä asioinnista ole ongelmallinen yhdenvertaisuuden, oikeusturvan tai hyvän hallinnon perusteiden kannalta.

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunta on aikaisemmin pitänyt tässä yhteydessä tärkeänä, että henkilötietoja sisältävien rekisterien osalta säädetään lailla kattavasti ja yksityiskohtaisesti rekisterin tietosisällöstä, niiden sallitusta käyttötarkoituksesta ja luovuttamisesta sekä tietojen säilytysajasta sekä rekisteröidyn oikeusturvasta (PeVL 25/2005 vp. ja PeVL 30/2005 vp.). Perustuslakivaliokunta on kuitenkin EU:n tietosuojauudistuksen voimaantulon myötä tarkistanut kantaansa henkilötietojen suojaa koskevan sääntelyn vaatimuksista. Enää henkilötietojen käsittelystä kansallisesti säädetäessä ei yleisen tietosuojasetuksen soveltamisalalla yleensä edellytetä kattavaa ja yksityiskohtaista sääntelyä. Valiokunta on katsonut, että yleisen tietosuojasetuksen yksityiskohtainen sääntely, jota tulkitaan ja sovelletaan EU:n perusoikeuskirjassa turvattujen oikeuksien mukaisesti, muodostaa yleensä riittävän säännöspohjan myös perustuslain 10 §:ssä turvattun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta (PeVL 14/2018 vp). Valiokunnan mukaan henkilötietojen suoja tulee näin ollen turvata ensisijaisesti EU:n yleisen tietosuojasetuksen ja kansallisen yleislainsäädännön nojalla. Kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee siten suhtautua pidättyvästi ja rajata se vain välttämättömään tietosuojasetuksen salliman kansallisen liikkumavaran puitteissa (PeVL 14/2018 vp). Esitykseen sisältyy ehdotus sähköistä tietojärjestelmää koskevista säännöksistä, jotka perustuvat Euroopan unionin lainsäädännöstä tuleviin vaatimuksiin. Yleisasetuksen 69 artiklan 8 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että tiedonvaihto tuen saajien ja ohjelmasta vastaavien viranomaisten kesken hoidetaan kokonaan sähköisten tiedonvaihtojärjestelmien avulla. Lisäksi yleisasetuksen liitteessä XI on hallinto- ja valvontajärjestelmän keskeiseksi vaatimukseksi asetettu ”luotettava sähköinen järjestelmä (jossa on linkit sähköisiin tiedonvaihtojärjestelmiin tuensaajien kanssa) tietojen keräämiseksi, tallentamiseksi ja säilyttämiseksi seurantaan, arviointia, varainhoitoa, varmennuksia ja tarkastuksia varten, mukaan lukien asianmukaiset prosessit tietoturvan, tietojen koskemattomuuden ja luottamuksellisuuden varmistamiseksi ja käyttäjien todentamiseksi”. Ohjelmista vastaavien viranomaisten vastuut sähköisen tiedonvaihtojärjestelmän suhteen on määritelty yleisasetuksen liitteessä XIV. Hallintoviranomaisen tehtäväksi on myös yleisasetuksen 72 artiklassa annettu ”kirjata ja tallentaa sähköiseen järjestelmään kustakin toimesta tiedot, joita tarvitaan seurantaan, arviointia, varainhoitoa, varmennuksia ja tarkastuksia varten, ja varmistaa tietojen turvallisuus, eheys ja luottamuksellisuus ja tietojen käyttäjien todentaminen.” Tietojärjestelmää käytettäisiin ohjelmasta rahoitettavien rahoitushakemusten käsittelyyn sekä tuen myöntämiseen, maksamiseen, tarkastuksiin ja takaisinperintöihin sekä rahoitettavien toimien vaikutusten seurantaan. Euroopan unionin lainsäädännössä (yleis- ja erityisasetus) on säädetty tietojärjestelmään tallettavista tiedoista. Perustuslakivaliokunnan uudemman käytännön mukaisesti esitykseen ei ole sisällytetty säännöksiä esimerkiksi rekisterin tietosisällöstä.

Perustuslakivaliokunta kiinnitti lausunnoissaan PeVL 62/2018 vp ja PeVL 7/2019 vp huomiota poikkeuksellisen laajaan yhteisrekisterinpitäjyyteen ja siihen, että yhteisrekisterinpitäjyys vaikutti koskevan käyttötarkoitukseltaan varsin erilaisia tietoja. Perustuslakivaliokunnan mukaan sääntelyratkaisu, jossa kaikki mainitut viranomaiset on kuitenkin määritelty rekisterinpitäjiksi sen sijaan, että niiden tarpeellinen tiedonsaanti olisi varmistettu esimerkiksi tiedon luovutusta ja saamisoikeuksia koskevalla sääntelyllä, poikkeaa tavanomaisesta. Yleisen tietosuojasetuksen 26 artiklan mukaan yhteisrekisterinpitäjien vastuista voidaan säätää jäsenvaltion lainsäädännössä. Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston tukien hallinnointiin käytettävää tietojärjestelmää ja sen tietovarantoa käyttää useampi taho. On mahdollista, että tietojärjestelmän rekisterinpitäjistä syntyy epäselvyyttä ja siitä syystä tietojärjestelmän rekisterinpitäjistä ehdotetaan säädettaväksi erikseen. Yhteisrekisterinpitäjyyttä ei ole ehdotettu poikkeuksellisen

laajalle viranomaisjoukolla. Kukin yhteisrekisterinpitäjäksi nimitetty taho käsittelee yksittäiseen hankkeeseen liittyviä henkilötietoja vastuullaan olevan prosessin näkökulmasta (tukipäätöksen tekeminen, maksupäätöksen ja takaisinperintäpäätöksen tekeminen, raportointi, valvonta). Tietojen käsittely prosessin eri vaiheissa liittyy kuitenkin tiiviisti toisiinsa ja näiden toimintojen voidaan nähdä muodostavan toimintojen kokonaisuuden (Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston hallinnointi- ja valvonta), joilla on yhteinen tarkoitus ja yhteisesti määritellyt keinot. Kukin yhteisrekisterinpitäjäksi nimitetty taho myös tosiasiallisesti osallistuu käsittelyn keinojen määrittelyyn.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt tärkeänä, että tietoverkossa julkaistavassa pöytäkirjassa julkaistaan ainoastaan tiedonsaannin kannalta välttämättömät henkilötiedot (PeVL 63/2014 vp). Perustuslakivaliokunta on pitänyt yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta olennaisena, että internetiin sijoitettavasta henkilörekisteristä tietoja ei voida hakea erilaisina massahakuina, vaan esimerkiksi ainoastaan yksittäisinä hakuina (PeVL 17/2019 vp ja PeVL 17/2018 vp). Valiokunta on pitänyt tärkeänä, että rekisterin sisällön ja tarkoituksen kannalta perusteltu rajaus sisällytetään tietojen luovuttamiseen internetiin sijoitettavassa rekisterissä (PeVL 17/2018 ja PeVL 2/2018 vp). Yleisasetuksen 49 artiklan mukaan hallintoviranomaisen on julkaistava tuen kohteeksi valittujen toimien luettelo verkkosivuillaan. Yleisasetuksessa on yksilöity, mitkä tiedot tuensaajista tulee julkaista. Julkaistavia tietoja ovat muun muassa nimitiedot, tuettavan toimen nimi, ajankohta, tuettavan toimen tarkoitus ja tulokset, toteuttamispaikka, kokonaiskustannukset sekä tiedot unionin rahoitusosuudesta. Tuen saajan ollessa luonnollinen henkilö etu- ja sukunimitieto samoin kuin kalastuslaivastorekisterin tunnistenumero on poistettava verkkosivuilta kahden vuoden kuluttua tietojen julkaisusta.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojen luovuttamismahdollisuus ovat voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitettujen tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (PeVL 7/2019 vp). Lakiehdotuksen 25 § täyttää tämän vaatimuksen. Luovutukset on sidottu välttämättömyysvaatimukseen.

Edellä mainitun johdosta katsotaan, että lakiehdotukset voidaan hyväksyä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.

Ponsi

Koska yleisasetuksessa ja erityisasetuksessa on säännöksiä, joita ehdotetaan täydennettäväksi lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston Suomen ohjelman 2021–2027 valmisteluun, hallintointiin, arviointiin, seurantaan, yhteensovittamiseen ja toimeenpanoon sekä ohjelman nojalla myönnettäviin tukiin, jotka rahoitetaan valtion talousarviossa Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastolle osoitetuista määrärahoista.

Tällä lailla täydennetään seuraavien Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten kansallista soveltamista:

1) Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, koheesiorahastoa, oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa ja Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoa koskevista yleisistä säännöksistä ja varainhoitosäännöistä sekä turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastoa, sisäisen turvallisuuden rahastoa ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälinettä koskevista varainhoitosäännöistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/1060, jäljempänä *yleisasetus*;

2) Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston perustamisesta ja asetuksen (EU) 2017/1004 muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/, jäljempänä *erityisasetus*.

Tässä laissa tarkoitettuihin tukiin sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001), ellei yleisasetuksessa, erityisasetuksessa tai niiden nojalla annetuissa säädöksissä taikka tässä laissa toisin säädetä.

2 luku

Viranomaiset ja muut toimielimet

2§

Maa- ja metsätalousministeriön tehtävät

Maa- ja metsätalousministeriö toimii yleisasetuksen 71 artiklassa tarkoitettuna hallintoviranomaisena ja tarkastusviranomaisena sekä vastaa:

1) yleisasetuksen 21 artiklassa tarkoitetun ohjelman ja sen muutosten valmistelusta sekä sen toimeenpanon suunnittelusta;

2) ohjelman merkitykseltään vähäistä muutosta koskevan ehdotuksen antamisesta Euroopan komission hyväksyttäväksi;

HE 114/2021 vp

3) ohjelman varojen käytön suunnittelusta ja varojen jaon valmistelusta tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavien tahojen käyttöön;

4) ohjelman Ahvenanmaan maakuntaa koskevan Euroopan unionin rahoitusosuuden ohjaamisesta maakunnan hallitukselle;

5) yleisasetuksen 72 artiklassa säädettyjen hallintoviranomaistehtävien hoitamisesta;

6) yleisasetuksen 76 artiklassa määritellyn kirjanpito toiminnon tehtävien hoitamisesta;

7) yleisasetuksen 77 artiklassa säädettyjen tarkastusviranomaistehtävien hoitamisesta.

Ohjelman yhdenmukaisen ja tehokkaan toimeenpanon varmistamiseksi maa- ja metsätalousministeriö ohjaa ja valvoo elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskusta, jäljempänä *kehittämis- ja hallintokeskus*, sekä 5 §:ssä tarkoitettuja kalatalouden paikallisia toimintaryhmiä niiden hoitaessa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä.

3 §

Seurantakomitea

Valtioneuvosto asettaa yleisasetuksen 38 artiklassa tarkoitetun seurantakomitean ja päättää sen kokoonpanosta. Maa- ja metsätalousministeriö päättää seurantakomitean jäsenen nimittämisestä eronneen jäsenen tilalle.

Seurantakomitean on sille säädettyjä julkisia hallintotehtäviä hoitaessaan noudatettava, mitä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003), hallintolaissa (434/2003), kielilaissa (423/2003), saamen kielilaissa (1086/2003), julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (906/2019), digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetussa laissa (306/2019) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään. Seurantakomitean jäsenen sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan seurantakomitealle säädettyjä tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

4 §

Välittävät toimielimet ja valtionapuviranomaiset

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset sekä kehittämis- ja hallintokeskus toimivat yleisasetuksen 71 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuina välittävinä toimieliminä. Mainitut viranomaiset toimivat myös valtionavustuslain 4 §:n 1 kohdassa tarkoitettuina valtionapuviranomaisina.

Välittävä toimielin vastaa toimialueellaan tuen myöntämiseen, maksamiseen ja seurantaan liittyvistä tehtävistä.

5 §

Kalatalouden paikallinen toimintaryhmä

Yleisasetuksen 33 artiklan mukaisen kalatalouden paikallisen toimintaryhmän tai sitä hallinnoivan tahon tulee olla rekisteröity yhdistys.

Kalatalouden paikallisen toimintaryhmän on sille säädettyjä julkisia hallintotehtäviä hoitaessaan noudatettava, mitä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa, hallintolaissa, kielilaissa, saamen kielilaissa, julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa, digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetussa laissa ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään. Kalatalouden paikallisen toimintaryhmän päätöksentekoon osallistuvien henkilöiden toimintaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä

heidän hoitaessaan kalatalouden paikalliselle toimintaryhmälle säädettyjä tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

6 §

Ohjelman yhteensovittaminen

Maa- ja metsätalousministeriö vastaa ohjelman yhteensovittamisesta muiden yleisasetuksen soveltamisalaan kuuluvien rahasto-ohjelmien ja rahoitusvälineiden kanssa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset vastaavat ohjelmaan sisältyvien alueellisten toimenpiteiden toimeenpanon yhteensovittamisesta muiden alueella toteutettavien edellä mainittujen ohjelmien ja niiden kehittämistoimenpiteiden kanssa. Kalatalouden paikalliset toimintaryhmät vastaavat paikallisten strategioiden yhteensovittamisesta muiden alueellisten kehittämistoimenpiteiden kanssa yhteistyössä alueen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa.

3 luku

Tuettavat toimenpiteet, tuen myöntämisen edellytykset ja hyväksyttävät kustannukset

7 §

Tuettavat toimenpiteet

Tukea voidaan myöntää rakennuksen, rakenteen tai rakennelman rakentamiseen, laajentamiseen, korjaamiseen tai hankkimiseen taikka muun aineellisen tai aineettoman käyttöomaisuuden hankkimiseen (*investointi*), määräaikaiseen suunnitelmaan perustuvaan kehittämistoimintaan ja muihin ohjelmassa määriteltyihin toimenpiteisiin.

8 §

Tuen myöntämisen yleiset edellytykset

Tukea voidaan myöntää, jos se:

- 1) täyttää ohjelmassa määriteltyjen toimenpiteiden ehdot ja edellytykset;
- 2) on perusteltu sen käytölle ohjelmassa asetettujen tavoitteiden kannalta ja tuella on merkittävä vaikutus hankkeen toteuttamiseen;
- 3) ei ole yleistä toimintatukea.

9 §

Tuen saajaa koskevat edellytykset

Tuen saajan on oltava oikeushenkilö tai oikeustoimikelpoinen luonnollinen henkilö. Oikeushenkilöllä tulee olla toimipaikka ja luonnollisella henkilöllä vakituinen asuinpaikka ohjelman soveltamisalueella.

Tukea voidaan myöntää yhdelle tai usealle hakijalle yhteisesti. Yhteishankkeen kaikkien hakijoiden on täytettävä tuen saajalle asetetut edellytykset.

Tuen saajalla on oltava riittävät taloudelliset edellytykset toteuttaa hanke. Investointituen saajalla on lisäksi oltava edellytykset kannattavaan toimintaan, ellei kyseessä ole yleishyödyllinen investointi. Tuen saajalla on lisäksi oltava edellytykset vastata hankkeella aikaansaadun toiminnan jatkuvuudesta hankkeen päättymisen jälkeen, ellei se hankkeen luonteen vuoksi ole tarpeellista.

HE 114/2021 vp

Kaupallisille kalastajille tarkoitettua investointitukea voidaan myöntää kalastuslain (379/2015) 88 §:ssä tarkoitetuille kaupallisille kalastajille.

10 §

Hyväksyttävät kustannukset, avustusmuodot ja tuen määrä

Tukea voidaan myöntää tuettavasta toimenpiteestä aiheutuviin tarpeellisiin kustannuksiin, jotka ovat syntyneet tukihakemuksen vireilletulopäivänä tai sen jälkeen.

Eriyisasetuksen 22 ja 23 artiklan sekä yleisasetuksen 34 artiklan 1 kohdan a alakohdan ja 36 artiklan mukaisista toimenpiteistä aiheutuneet kustannukset katsotaan kuitenkin hyväksyttäviksi kustannuksiksi 1 päivä tammikuuta 2021 alkaen, vaikka tukea haetaan mainitun päivän jälkeen.

Tukea voidaan myöntää prosentiosuutena hankkeesta aiheutuvien todellisten kustannusten perusteella tai yleisasetuksen 53 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen avustusmuotojen mukaisesti.

Hankkeelle vastikkeetta tehty työ voidaan hyväksyä osaksi hankkeen yksityistä rahoitusta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hyväksyttävistä kustannuksista, tuen määrästä, avustusmuotojen käyttökohteista, käytön perusteista ja suuruudesta sekä vastikkeetta tehdyn työn arvosta ja enimmäismäärästä.

11 §

Tuen käyttöä koskevat ehdot

Jos sellaisen investoinnin omistus- tai hallintaoikeus, jota on tuettu, luovutetaan toiselle ennen tukipäätöksessä asetetun määräajan päättymistä, tuen saajan on ennen luovutusta saatava tuen myöntäjän lupa luovuttamiselle. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että luovutuksensaaja täyttää tuen myöntämisen edellytykset ja että tuen käyttötarkoitus ei olennaisesti muutu.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna luovutuksena ei pidetä tukea saaneen yrityksen omistusoikeuden luovutusta, jos tuettu investointi säilyy yrityksessä siinä tarkoituksessa, johon tuki on myönnetty ja luovutuksen saaja on tukikelpoinen.

12 §

Kirjanpitovelvollisuus

Tuen saajan on pidettävä tuettavasta toimenpiteestä kirjaa. Kirjanpito on järjestettävä osaksi tuen saajan kirjanpitolain (1336/1997) mukaista kirjanpitoa siten, että tuettavan toimenpiteen kirjanpito voidaan vaikeudetta tunnistaa ja erottaa muusta kirjanpidosta. Jos tuen saajaan sovelletaan valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 2 lukua, kirjanpito on vastaavasti järjestettävä mainitun luvun ja hyvän kirjanpitotavan mukaisesti.

Jos tuen saaja ei muutoin ole toiminnastaan kirjanpitovelvollinen, tuettavaa toimenpidettä koskeva kirjanpito on järjestettävä noudattaen kirjanpitolakia.

4 luku

Tuen hakeminen ja myöntäminen

13 §

Tuen hakeminen

HE 114/2021 vp

Tukea haetaan sähköisesti verkkopalvelussa, joka on osa tietojärjestelmää. Hakemus on allekirjoitettava. Hakemuksen allekirjoitukseen sovelletaan vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annettua lakia (617/2009).

Tukea haetaan jatkuvassa tai määräaikaisessa hakumenettelyssä. Maa- ja metsätalousministeriö päättää jatkuvan hakumenettelyn piiriin kuuluvista toimenpiteistä ja määräaikaisten hakumenettelyjen avaamisesta. Kalatalouden paikallisen toimintaryhmän rahoituskiintiöstä myönnettävän tuen osalta vastaava oikeus on kalatalouden paikallisella toimintaryhmällä.

14 §

Tuen hakijan selvittämisvelvollisuus

Sen lisäksi mitä valtionavustuslain 10 §:ssä säädetään, investointituen hakijalta voidaan edellyttää myös yrityksen tai ammatinharjoittajan toiminnan kehittämisen kannalta olennaiset seikat sisältävän kehittämissuunnitelman esittämistä, jos tuettava hanke on kooltaan suuri tai merkittävä yrityksen nykyiseen liikevaihtoon verrattuna.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kehittämissuunnitelman sisällöstä ja esittämisestä.

15 §

Tuen myöntäminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus päättää tuen myöntämisestä.

Maa- ja metsätalousministeriö voi määräaikaisen hakumenettelyn avaamisen yhteydessä päättää, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tekee päätöksen tuen myöntämisestä saatuaan asiasta maa- ja metsätalousministeriön lausunnon. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi poiketa ministeriön lausunnon vain, jos tuen myöntäminen olisi Euroopan unionin tai kansallisen lainsäädännön taikka ohjelman vastaista tai jos sillä ei ole riittävää määrärahaa toimenpiteen rahoittamiseen.

Ratkaistessaan hakemusta kalatalouden paikallisen toimintaryhmän rahoituskiintiöstä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tekee päätöksen saatuaan 16 §:ssä tarkoitetun lausunnon toimivaltaiselta kalatalouden paikalliselta toimintaryhmältä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi poiketa kalatalouden paikallisen toimintaryhmän lausunnon vain, jos tuen myöntäminen olisi Euroopan unionin tai kansallisen lainsäädännön taikka ohjelman vastaista tai jos kalatalouden paikallisen toimintaryhmän rahoituskiintiössä ei ole riittävää määrärahaa toimenpiteen rahoittamiseen.

16 §

Tuen myöntäminen kalatalouden paikallisen toimintaryhmän määrärahasta

Jos tukea haetaan kalatalouden paikallisen toimintaryhmän määrärahasta, kalatalouden paikallinen toimintaryhmä antaa lausunnon tuen myöntämisen tarkoituksenmukaisuudesta paikallisen strategian tavoitteiden kannalta. Lausuntoa ei kuitenkaan anneta, jos hakija on kalatalouden paikallinen toimintaryhmä.

17 §

Tuen myöntäminen yhdennehty meripolitiikan toimenpiteisiin

HE 114/2021 vp

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää tukea erityisasetuksen 31–34 artikloissa tarkoitetuille toimenpiteille valtioneuvoston kanslian vahvistaman käyttösuunnitelman perusteella.

Käyttösuunnitelman sisällöstä sovitaan valtioneuvoston kanslian asettamassa meriasioita käsittelevien ministeriöiden edustajien muodostamassa ohjausryhmässä. Jos asiaa ei voida ratkaista yksimielisesti, valtioneuvoston kanslia päättää ratkaisusta enemmistön kannan mukaan.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi poiketa käyttösuunnitelmasta vain, jos tuen myöntäminen olisi Euroopan unionin tai kansallisen lainsäädännön vastaista taikka sen käytössä olevat määrärahat eivät riitä tuen myöntämiseen.

Jos käyttösuunnitelmassa kuvattu rahoitus myönnetään 13 §:n 2 momentissa tarkoitetun määräaikaisen hakumenettelyn puitteissa, tuettavien hankkeiden valinnassa noudatetaan, mitä 2 ja 3 momentissa on säädetty.

18 §

Tuen myöntäminen maa- ja metsätalousministeriön vahvistaman käyttösuunnitelman perusteella

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää tukea yleisasetuksen 36 artiklassa tarkoitettuun tekniseen apuun ja erityisasetuksen 22 artiklassa tarkoitettuun kalastuksen valvontaan maa- ja metsätalousministeriön vahvistaman käyttösuunnitelman perusteella. Käyttösuunnitelman perusteella voidaan myöntää tukea myös monivuotisille tutkimus- ja kehittämisohjelmille.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi poiketa käyttösuunnitelmasta vain, jos tuen myöntäminen olisi Euroopan unionin tai kansallisen lainsäädännön vastaista taikka sen käytössä olevat määrärahat eivät riitä tuen myöntämiseen.

19 §

Sopimus yhteishankkeesta

Yhteishankkeen tuen saajien on tehtävä hankkeen toteuttamisesta sopimus, jossa sovitaan osapuolten keskinäisistä oikeuksista, velvollisuuksista ja vastuista sekä osapuolesta, joka vastaa yhteydenpidosta rahoittavan viranomaisen kanssa.

5 luku

Tuen maksaminen ja takaisinperintä

20 §

Maksatushakemus

Maksatusta haetaan sähköisesti verkkopalvelussa, joka on osa tietojärjestelmää. Hakemus on allekirjoitettava. Hakemuksen allekirjoitukseen sovelletaan vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annettua lakia.

21 §

Tuen maksaminen

Tuen maksamisesta päättää kehittämis- ja hallintokeskus.

Tuen maksamisesta päättää kuitenkin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jos toimenpiteelle maksetaan tukea ilman erillistä maksatushakemusta, ja menettelystä on ilmoitettu toimenpidettä koskevan 13 §:n 2 momentissa tarkoitetun määräaikaisten hakumenettelyn yhteydessä.

22 §

Takaisinperinnän menettelyt

Tuen takaisinperinnästä päättää kehittämis- ja hallintokeskus. Maa- ja metsätalousministeriö voi määrätä kehittämis- ja hallintokeskuksen perimään tuen takaisin, jos se katsoo valtionavustuslain 21 tai 22 §:ssä säädettyjen edellytysten täytyvän.

6 luku

Ohjelman tietojärjestelmä

23 §

Ohjelman tietojärjestelmä

Maa- ja metsätalousministeriö ottaa käyttöön yleisasetuksen 69 artiklan 8 kohdassa tarkoitettua tuen hakijoiden ja ohjelmasta vastaavien viranomaisten välisen sähköisen tiedonvaihtojärjestelmän (*tietojärjestelmä*). Tietojärjestelmää käytetään Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoa koskevassa Euroopan unionin lainsäädännössä sekä tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseen.

Tietojärjestelmän sekä siihen kuuluvan verkkopalvelun käyttäminen edellyttää vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua vahvaa sähköistä tunnistamista.

24 §

Tietojärjestelmän yhteisrekisterinpitäjät

Maa- ja metsätalousministeriö, elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskukset sekä kehittämis- ja hallintokeskus ovat tietojärjestelmän ja sen tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä.

Rekisterinpitäjän velvollisuuksista vastaa:

- 1) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jos käsiteltävät henkilötiedot koskevat tukipäätösprosessia;
- 2) kehittämis- ja hallintokeskus, jos käsiteltävät henkilötiedot koskevat maksupäätös- tai takaisinperintäprosessia;
- 3) henkilötietojen luovuttamiseen liittyvien tehtävien osalta Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus;
- 4) maa- ja metsätalousministeriö, jos kyseessä on muu kuin 1–3 kohdassa tarkoitettu henkilötietojen käsittely tai yleinen ylläpitoon ja käytettävyyteen, tietojen suojaamiseen ja säilyttämiseen sekä tietoturvaluuteen liittyvä tehtävä.

Maa- ja metsätalousministeriö, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset sekä kehittämis- ja hallintokeskus saavat käyttää tietojärjestelmää ja sen tietovarantoa niille säädettyjen tehtävien edellyttämässä laajuudessa sekä vastaavat niille säädettyjen tehtävien mukaisesti siitä, että tietojärjestelmään tallennetaan oikeat ja riittävät tiedot.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yhteisrekisterinpitäjien keskinäisistä vastuista.

7 luku

Erinäiset säännökset

25 §

Tietojensaantioikeus ja tietojen luovuttaminen

Maa- ja metsätalousministeriöllä, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla, kehittämis- ja hallintokeskuksella ja 28 §:n 2 momentin nojalla tarkastuksia tekevällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada muulta viranomaiselta, julkista tehtävää hoitavalta taholta ja kalatalouden paikalliselta toimintaryhmältä hakijaa ja tuensaajaa, tämän taloudellista asemaa ja liiket- tai ammattitoimintaa, julkisista varoista myönnettyä rahoitusta tai muuta tuen kannalta merkityksellistä olosuhdetta koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä tukea koskevan asian käsittelemiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriöllä, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella ja kehittämis- ja hallintokeskuksella on salassapitosäännösten estämättä oikeus luovuttaa muulle viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle taikka Euroopan unionin toimielimelle tässä laissa säädettyä tehtävää hoidettaessa saatuja, tuen saajaa koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä viranomaiselle, julkista tehtävää hoitavalle tai toimielimelle säädetyn tarkastustehtävän suorittamiseksi tai sen valvomiseksi, että Euroopan unionin lainsäädäntöä on noudatettu.

26 §

Tuen hakijan oikeus seurata asian käsittelyä tietojärjestelmässä

Tuen hakijalla on oikeus tietojärjestelmään kuuluvassa verkkopalvelussa seurata tuen hakemista, maksamista, tarkastamista ja takaisinperintää koskevan asiansa etenemistä ja ratkaisuja sekä tuen seurantatietojen käsittelyä.

27 §

Kalatalouden paikallisen toimintaryhmän oikeus tietojen katseluun tietojärjestelmässä

Kalatalouden paikallisella toimintaryhmällä on oikeus nähdä tietojärjestelmässä 16 §:n mukaisesti myönnettyyn tukeen liittyvät rahoitus- ja seurantatiedot.

28 §

Tarkastusoikeus

Valtionapuviranomaisten tarkastusoikeudesta säädetään valtionavustuslain 16 §:ssä. Sen lisäksi maa- ja metsätalousministeriöllä on oikeus tehdä tuen myöntämiseen, maksamiseen ja käyttöön liittyvien edellytysten ja ehtojen noudattamisen valvomiseksi tuen myöntäjiin ja saajiin kohdistuvia tarkastuksia.

Edellä 2 §:ssä tarkoitettu tarkastusviranomainen voi valtuuttaa valtionavustuslain 16 §:n mukaisesti toisen viranomaisen tai riippumattoman tilintarkastajan tarkastamaan tuen saajan toteuttamat toimenpiteet sekä tuen myöntämiseen liittyvät menettelyt tarkastusviranomaisen laatiman tarkastusstrategian mukaisesti.

29 §

Toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

HE 114/2021 vp

Tässä laissa tarkoitettuja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle säädettyjä tehtäviä hoitaa se elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jonka toimialueella tuettava toimenpide pääosin toteutetaan tai jonka alueella hakijan toimipaikka sijaitsee, jollei elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain (897/2009) 5 §:n nojalla elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimivallasta muuta säädetä.

30 §

Päätöksen tiedoksianto

Sähköisesti tehtyyn hakemukseen annettu päätös tai muu tässä laissa tarkoitettu päätös annetaan tiedoksi noudattaen, mitä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa lain 19 §:ssä säädetään.

Päätös on hakijalle maksuton.

8 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

31 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 2021.

Tällä lailla kumotaan Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevan eurooppalaisen asetuksen kansallisesta täytäntöönpanosta annettu laki (1093/2014).

Ennen tämän lain voimaantuloa hyväksytyyn Suomen toimintaohjelmaan 2014–2020 ja sen perusteella myönnettyyn ja vielä myönnettävään tukeen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä 2.9.2021

Pääministeri

Sanna Marin

Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä